

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputato Secunda. De Veritate, & falsitate Propositionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

DISPUTATIO II. DE VERITATE ET FALSITATE PROPOSITIONUM.

Inter omnes mentis nostra Interpretes solemniores sunt propositiones, idè earum examen maxime huc spectat, quamvis alii de veritate & falsitate agant in Animasficiis, ex eo quòd plurimum conducant ad actuum intellectus cognitionem, nihilominus Logica hoc simpliciter favendum, quia est Magistra & Scientia veritatis. Alii solent hic multum pramittere de Verborum & Orationis significatione, de Propositionum divisione & oppositione, sed quia puto id satis fuisse declaratum in Summulis, idè nihil repetendum duco. Sit igitur ad propositum

QUÆSTIO I.

An veritas & falsitas sit de essentiâ Propositionis?

I.
*Triplicem de-
dit Aristot.
propositionis
definitionem.*

In Summulis disputatione secundâ q. 3. adduxi ex libro primo Priorum Aristotelem duas assignasse propositionis definitiones, unam per affirmationem & negationem, alteram per veritatem & falsitatem, ubi etiam primam amplexatus sum veluti bonam, reperi tamen nunc in nonnullis manuscriptis, Aristotelem etiam tertiam attulisse definitionem, quòd scilicet sit oratio enuntiativa unius de alio, quòd si ita esset, aliter absq; dubio esset Philosophandum, ita scilicet ut Oviedi & Pontii sententiæ non sint reprobandæ, quamvis nec ipsi approbandi, quòd Aristotelis definitiones planè rejiciant; Unde in hac quæstione queritur, an illæ definitiones datæ supra bonæ sint, & quanam sit essentialis? Circa quam materiam triplex est sententia, prima dicit veritatem & falsitatem esse de essentiâ propositionis, ita quidam Recentiores, quos tacitis nominibus citat Rubius I. Periherm. q. 3. secunda asserit affirmationem & negationem esse de essentiâ propositionis, ita quidam antiqui & multi Recentiores citati in summulis. Tertia deniq; asserit, nec affirmationem & negationem, nec veritatem & falsitatem esse de essentiâ propositionis. Ad quod Resolvendum

II.
*Bonè descri-
bitur propo-
sitiõ per af-
firm & ne-
gationem.*

Dico 1. Bonè definitur propositio per affirmationem & negationem à posteriori veluti per primas & essentielles qualitates. Hæc sufficienter probata manet ex Summulis, ubi etiam inconvenientias, quæ contra adduci possunt solvi. Est tamen hæc Conclusio etiam de mente D. Augustini lib. Magist. cap. 5. ubi ait: *Pronuntiatum est plena sententiâ, quæ affirmari negari possit.*

III.
*Etiam per
veritatem &
falsitatem.*

Dico 2. Bonè describitur etiam propositio per veritatem & falsitatem, veluti per qualitates accidentales. Hanc puto futuram extra controversiam, quia etiam multa alia per accidentales qualitates describuntur, cur ergò non possit etiam sic describi propositio?

IV.
*Non sunt ta-
men essentia-
les.*

Dico 3. Loquendo de propositione ut sic, & considerando affirmativam & negativam, veluti ejus proximas species, nec affirmatio, nec negatio est de essentiâ propositionis ut sic. Hæc est conformis ad tertiam sententiam. Probatur Ratione: Nullæ duæ species sunt de essentiâ generis, sed affirmatio & negatio statuuntur, veluti duæ species propositionis; ergò si sic considerantur, non possunt esse de essentiâ propositionis ut sic, ma-

ior est communis, minor patebit ex infra dicendis; ergò conclusio tenet.

Dices: Aristoteles definivit propositionem per affirmationem & negationem, quam definitionem defendi etiam in Summulis veluti bonam; ergò modo hoc negando contradico mihi. R. concesso ant. negando consequentiam, quia nec in Summulis defendi definitionem datam esse per essentialia & à priori, sed tantum à posteriori, ut patebit ex repositione ad argumentum pro contrariâ opinionem; Deinde defendi ibi tantum tanquam bonam, licet sit data per species, sicut etiam allegavi, bonam esse definitionem animæ, quæ dicitur, quòd sit illud, quo vivimus, sentimus, loco movemur & intelligimus, licet sit etiam data per species, nunquam tamen dixi, ibi esse purè quidditativam & essentialem, seu propositionis ut sic, in quantum affirmativam & negativam habet pro proximis & primis speciebus.

Dico 4. *Nec veritas, nec falsitas sunt de essentiâ propositionis ut sic.* Hæc est etiam communis Recentiorum contra primam sententiam.

Probatur primò autoritate Aristotelis cap. de sublimitate, ubi docet, eandem propositionem numero posse esse jam veram, jam falsam, ex quo sic arguuntur, & probatur Conclusioem ratione: Eadem propositio immutata permanet sub veritate & falsitate; ergò veritas & falsitas non est de essentiâ propositionis. Probatur consequentia: hoc non est de essentiâ alicujus rei, sine quo res illa potest esse; ergò si propositio eadem potest esse sine veritate, vel falsitate, veritas & falsitas non erunt de essentiâ propositionis.

Probatur secundò. Si veritas & falsitas pertinent ad essentialiam propositionis; ergò propositio vera & falsa distinguuntur specie, sicut veritas & falsitas specie diversæ sunt, sed differentie specierum essentielles non pertinent ad essentialiam generis, sed extra eam sunt, quemadmodum differentie rationalitatis & irrationalitatis non pertinent ad essentialiam animalis; ergò veritas & falsitas extra essentialiam propositionis ut sic esse debent.

Probatur Conclusio tertio. Verum & falsum significare si est de essentiâ propositionis, vel est de essentiâ ejus determinatè, vel indeterminatè, non determinatè, quia propositio ut sic non est determinatè vera, nec determinatè falsa, sed abstrahit ab utroque; aliàs quilibet propositio in particulari esset determinatè vera, vel determinatè falsa, quod probò,

probo, quia quidquid est de essentiâ superioris, est de essentiâ inferioris; ergo si de essentiâ propositionis in communi, erit etiam de essentiâ cujuslibet propositionis in particulari; Et quamvis istæ probationes bonæ sint intelligendo, posteriorem quoad nos, & priorem secundum aliquam probabilem sententiam de quâ infra agam.

Attamen probatur adhuc universalissimè: Illud non est essentia & alicujus ratio formalis præcisè constitutiva, quò datur aliquid prius, sed veritate & falsitate datur aliquid prius; ergo. Probatur mi. unum de alio dicere est prius, quam unum de alio dicere verum vel falsum; ergo. Sed

Opponitur Autoritas Aristotelis, qui supra definit propositionem per veritatem & falsitatem; ergo veritas & falsitas erunt de essentiâ propositionis; ant. est certum. Probatur consequentia: Quia definitio debet fieri per essentialia; ergo si Aristoteles definivit propositionem per veritatem & falsitatem, veritas & falsitas erunt de essentiâ probationis. R. concessio ante. negando consequentiam, cujus probationis ant. distinguo. Definitio debet esse per essentialia strictè sumpta, concedo ant. laxè sumpta, nego ant. Unde Aristoteles non verè definivit propositionem per veritatem & falsitatem, sed tantum descripsit eam, tanquam per accidentia nobis notiora, unde veritas & falsitas non sunt nisi accidentia propositionum.

Dico 5. *Propositio ut sic describitur bene, quòd sit oratio perfectè unius de alio enuntiativa, ita quòd enuntiativa sit de essentiâ propositionis ut sic.*

Probatur: Quia omni & soli convenit, & declaratur: Ponitur oratio loco generis perfectè enuntiativa unius de alio, locò differentiarum; ergo est bona.

Probatur secunda pars: In illo consistit essentia propositionis, quod est radix & principium formale proprietatum ejus, videlicet affirmationis & negationis, veritatis & falsitatis, sed enuntiativa est tale principium; ergo ma. patet. Probatur mi. idè enim est propositio affirmativa, quia enuntiat unum de alio per affirmationem, & idè est negativa, quia enuntiat unum de alio per negationem, &c. ergo.

Dices: Plus debet habere propositio, quam oratio, sed essentia orationis consistit in eo, quòd unum de alio dicatur; ergo propositio nõ est oratio enuntiativa, quia nihil habebit plus ab ipsâ oratione; Probatur ma. omnis species debet habere plus, quam habeat gen^{us}, homo enim habet plus in se, quam animal; sed propositio est species orationis ut est certum; ergo debet habere plus; subsumo: sed nihil potest habere plus quam veritatem & falsitatem; ergo veritas & falsitas erunt de essentiâ propositionis. R. concessio ma. dist. mi. Essentia orationis consistit in eo, quòd unum de alio dicatur perfectè, vel imperfectè, concedo mi. perfectè semper, nego mi. propositio verè non enuntiat unum de alio quomodocunque, sed tantum perfectè, unde etiam ex proposito in definitio-

ne datâ particulam perfectè addidi, hoc ergo proposito addit supra orationem, hinc negatur assumptum.

Dices: Adhuc Enuntiatio & propositio sunt idem; ergo definitio propositionis non est bona; ant. patet. Probatur consequentia: Illa definitio non est bona, quæ est identica, quia hæc non est bona definitio hominis, homo est homo, sed hæc est identica; ergo non est bona: R. negando ant. nam definitum & definitio non sunt idem, quia aliàs syllogismus, in quo ponitur definitio pro medio, non esset bonus, quia non haberet nisi duos terminos, verbi gratiâ, iste: Omne animal rationale est homo; Petrus est animal rationale, ergo Petrus est homo, quod tamen falsum est; & nego etiam consequentiam, ad cujus probationem dico verum esse, idè illam definitionem hominis non esse bonam. Primò quia est identica. Secundò quia explicat ignotum per æquè ignotum, in casu autè dato, nec est identica, licet idem significet definitum & definitio, nam hoc non sufficit, ut dicatur propositio identica, sed requiritur etiam ut eodem modo significet, hinc licet homo & animal rationale idem significant, tamen quia non significant eodem modo, nam primum significat confusè, alterum distinctè, idè non est identica hæc propositio, homo est animal rationale, sic quoque se habet se res in proposito.

QUÆSTIO II.

Quid sit veritas & falsitas Propositionum & in quo consistatur?

Antequam progrediar ad resolvendam

quæstionem, **Advertendum primò:** Quòd triplex reperitur veritas, una in essendo, altera in significando, & tertia in representando; In essendo est ea, quæ rebus omnibus existentibus & non existentibus convenit, quæ proinde transcendentalis appellatur, estque passio entis, ac proinde etiam falsitati competit & mendacio. Veritas in significando est illa, de quâ egi disp. præcedente. Veritas denique in representando est, quando unum aliquod objectum representatur, prout est in se, & de hæc veritate, quæ etiam cognitionis dicitur, hic erit sermo. **Advertendum secundò,** quemlibet actum intellectus duplex habere esse, unum Physicum, & est ipsa qualitas, quæ producit ab intellectu, alterum intentionale, & est ipsa conformitas intellectus ad rem intellectam, unde non requiritur ad veritatem representationis conformitas cum objecto in essendo, sed tantum in representando, quia objectum aliquando est substantia, imò etiam ens infinitum; actus autè semper est finitus & accidens, actus semper est quid spirituale, cum tamen objectum frequenter sit res materialis. **Advertendum tertio:** In quolibet intellectu duplicem esse rei cognitæ, seu intellectæ conceptum, unum objectivum alter formalem, formalis conceptus dicitur actus ille, quò intellectus rem aliquam concipit, qui idè vocatur conceptus, quia est proles mentis, & dicitur formalis, quia formalitè exprimit & representat objectum, seu ipsam rem; Conceptus verò objectivus est ipsa res cognita, quatenus

IX.

Triplex est veritas.

Quilibet actus intellectus duplex esse.

Duplex est conceptus, unus objectivus alter formalis.

tenuis actū ab intellectu per formalem conceptum attingitur, diciturque conceptus denominatione extrinsecā à conceptu illo formali, quem terminat, sicut paries denominatur visus extrinsecē ab actū videndi ad eum terminato: deinde denominatur etiam objectivus, quia obijcitur intellectui ipsum intelligendo. Differunt autē iste duo conceptus inter se, quia formalis est semper entitas realis vera à parte rei de prædicamento qualitatis intellectui inhxrens, objectivus verò non semper est realis, ut patet, dum intelligimus entia rationis. Itaque in hac quæstione controvertitur, an veritas sit conformitas conceptus formalis cum ipsā re, an verò sit conformitas conceptus objectivi cum ipsā re, cujus rei ille est conceptus objectivus? Circa quam materiam duplex est sententia, prima dicit: quòd veritas sit conformitas conceptus objectivi cum ipsā re, ut est in se; Ita Durandus, Hervæus, Jandunus, Soncinas, Vulpes &c. Secunda sententia dicit veritatem in representando, seu cognitionis esse conformitatem conceptus formalis cum re secundum se, & absolute spectata, & hæc sententia est, Magni D. Aug. lib. 15. de Trinit. cap. 11. asserentis: *veritatem esse in verbo interno.* D. Thomæ hic lectione 3. Egidii, Cajetani, Smiling, Mastrius, Comptonii &c. Cum quā etiam

II.
Veritas non dicitur conceptum objectivi.

DICO I. Veritas non est conformitas conceptus objectivi cum ipsā re prout est in se. Hæc est Contra primam sententiam. Et probatur 1. Veritas propositionis vocalis non consistit in conformitate rei ut significatæ ad se ipsam, ut in se existentem, sed consistit in immediatā conformitate vocis significantis ad rem significatam; ergò & veritas propositionis mentalis consistet in conformitate ipsius propositionis mentalis ad rem in se existentem. Confirmatur, quia tunc vera imago Petri dicitur, quando representat Petrum, prout est in se, unde veritas illius imaginis non consistit in conformitate inter Petrum in aliquo esse representato & objectivo respectu imaginis ad ipsum Petrum in se existentem, sed in conformitate immediatā inter representationem imaginis, & rem ipsam representatam.

III.
Veritas dicitur conceptum formalem.

DICO 2. Veritas est conceptus formalis conformitas cum ipsā recognita & representata. Hæc est Doctoris I. d. 3. q. 1. C. ubi habet hæc verba: *Quòd potentia cognoscens assimilatur cognito, verum est per actum suum cognoscendi, qui est quedam objectivi similitudo.* Ex quo

Probatur etiam Conclusio: Veritas imaginis non potest melius explicari, quam per conformitatem ad suum prototypum, nec veritas similitudinis nisi per ordinem ad terminum, sed conceptus formalis seu cognitio est imago & similitudo rei cognite; ergò ejus veritas non poterit melius describi, quam per conformitatem ad rem.

IV.

Dices I. In contra. Inter cognitionem & rem cognitam debet esse conformitas, sed inter cognitionem formalem & rem cognitam nulla est; ergò ma. est certa, probatur mi. quia cognitio formalis est quid spirituale, res cognita frequenter res materialis, cognitio for-

malis accidens de genere qualitatis, res cognita frequenter est substantia; ergò. & dist. ma. Inter cognitionem & rem cognitam debet esse conformitas in essendo, seu entitativa; nego ma. in representando, concedo ma. & dist. similitèr mi. nego consequentiam. Quia alias cognitio lapidis deberet esse lapis, si requireretur conformitas entitativa, quare sufficit conformitas in representando.

Dices secundo: Objectum intellectus est verum, sed objectum præsupponitur cognitioni; ergò veritas prius est in objecto, & consequenter male dicitur, quòd consistat in conformitate cognitionis ad objectum. Sed & dist. etiam ma. Objectum intellectus est verum formalitèr sumptum, nego ma. fundamentalitèr seu causalitèr sumptum concedo ma. Verum autem fundamentalitèr sumptum est res ipsa, quæ ut cognita potest causare veritatem in cognoscente, itaq; veritas est in objecto veluti in causā, à quā derivatur in cognitionem, quemadmodum sanitas à medicinā causatur in animali, & proinde sicut sanitas medicinæ non est nisi efficientèr sanitas, nec tollit sanitatem formalem, quæ in animali est, ita licet objectum fundamentalitèr sit verum, & veritatem causet formalem, non tollit tamen, quò minus veritas inest conceptui formali,

Ex his facilè patet, quidnam sit falsitas? videlicet, quòd sicut veritas cognitionis nihil aliud est quàm conformitas cognitionis ad rem cognitam, ita falsitas nihil aliud est, quàm difformitas cognitionis ad rem cognitam; Et quamvis hoc communitèr concedatur, adhuc tamen inter Authores controvertitur, an ista conformitas sit quid absolutum, an verò aliquid respectivum, similitèr an difformitas sit aliquid reale positivum, an verò solummodo aliquid negativum?

DICO 3. Veritas dicitur relationem realem conformitatis ad objectum, falsitas verò relationem realem difformitatis ad objectum. Hæc est Doctoris 6. Met. q. 3. S. *Sed quid est utraq; veritas, ubi etiam innuit, quòd sit relatio realis, ut paulò post probabo.*

Probatur Conclusio: Quia quòd pro formali dicitur ordinem ad aliud ita, ut nec esse nec concipi possit, sine illo ordine est formalitèr relatio, sed hæc conformitas dicit formalitèr ordinem ad aliud, ita ut nec esse nec concipi possit sine tali ordine; ergò est formalitèr relatio; Probatur mi. quia hæc conformitas est quedam intentionalis similitudo & imago representans objectum, sicuti est, sed omnis similitudo est relatio pro formali; ergò etiam conformitas. Quòd autem hæc relatio sit realis, probatur tum ex Doctore supra, ubi de veritate simplici seu incomplexā sic subdit: *Prima est relatio actus simplici seu apprehensionis ad suum objectum, & est realis, de veritate verò complexā sic ait: Si autem placet, quòd ille actus comparativus extremorum compositionis immediate correspondeat vel adæquetur rei, cum ille actus sit vera res, sicut & primus, qui est unius absolute, tunc veritas secunda est relatio realis sicut & prima, per que loca Doctor insinuat tam veritatem, quæ est simplex*

simplex apprehensio, quam eam, quae est iudicium, esse relationem veram, quia etiam utraque est veritas & conformitas, ut in quaestio secundo huius quaestionis resolvam.

VI. Probatur hoc etiam ratione, nempe quod sit relatio realis; Quia est independentem ab operatione & negatione cuiuscumque potentiae potentis fingere vel comparare.

Probatur etiam secunda pars principalis Conclusionis: Veritas est relatio realis; ergo etiam falsitas: Probatur consequentia, Relationes primi modi, scilicet identitatis & diversitatis, similitudinis & dissimilitudinis, &c. sunt relationes reales & positivae; sed relationes conformitatis & difformitatis, sunt primi modi; ergo. Probatur mi. Relatio conformitatis est intentionalis similitudo, & difformitatis est intentionalis dissimilitudo, sed similitudo & dissimilitudo sunt primi modi, ergo. Sed

VII. Arguitur. Contra illam partem quod sit relatio realis. Cognitio divina repraesentans me actu existentem, non dicit ad me relationem realem; ergo male dicitur, quod cognitio seu conformitas sit relatio realis, etiamsi versetur inter extrema realia, consequentia patet. Probatur ant. tum quia nulla relatio resultat in Deo, quae non sit ab alterno in ipso, tum quia iuxta omnes Theologos Deus nullam dicit relationem ad extra, quia hoc argueret in ipso magnam imperfectionem. R. quod totum hoc argumentum nihil contra dictam concludat assertionem, quae solum loquitur de conformitatibus creatis, non vero de divinis, unde ubi in creatis ponitur relatio realis, in divinis ponitur ratio. Sed

Instatur. Actus intellectus non potest immutare objectum realiter, aliis posset immutare Deum; ergo nec in creatis poterit esse relatio realis, quia alioquin objectum mutaretur realiter. R. dist. ant. actus intellectus non potest immutare objectum realiter vera mutatione Physica concedo, vera mutatione improprie dicta & relativa, nego ant. cum consequentia, & probatione ante; Quia licet actus intellectus possit mutare objectum mutatione improprie dicta, seu regativa, quae sit per resultantiam, non potest tamen immutare Deum, qui est simpliciter immutabilis realiter; dico notanter realiter, quia potest Deus in tempore fundare relationem rationis, ut verbi gratia, quando in tempore creat, & similiter terminare, quando a me intelligitur, & hoc nullam in eo arguit imperfectionem, nec propterea dici potest vel debet, quod mutatur simpliciter.

Urgetur. Iudicium, quo ego iudico, quod omnis qualitas sit ens reale, non dicit conformitatem realem ad objectum, aliis diceret relationem ad seipsum, quod nemo dicit; ergo stat adhuc argumentum, quod non omnis relatio etiam creata sit realis, licet sit inter extrema realia. R. argumentum nihil urgere contra conclusionem, nec contra responsum, quia non loquor hic de relatione inter quaecumque

F. Amandi Hermann Logica.

extrema, sed inter extrema realiter distincta, qualiter non est illud iudicium.

Arguitur 2. Quod falsitas non consistat in relatione reali. Sicut se habet malitia ad bonitatem, ita falsitas ad veritatem, sed malitia dicit formaliter privationem bonitatis; ergo & falsitas. Probatur ma. Quia sicut malum est defectus voluntatis, ita falsum est defectus intellectus; ergo. R. dist. ma. in ratione generica oppositionis, concedo ma. in ratione specifica, nego ma. & concessa minori, nego consequentiam, disparitas est, quia malitia, cum sit effectus voluntatis, etiam in pura omissione reperiri potest, & tunc consequenter non poterit consistere in aliquo positivo, quia super omissionem puram relatio positiva fundari non potest, falsitas autem, quae est effectus intellectus, cum nunquam reperiri possit sine actu positivo, semper sufficiens est fundamentum relationis.

Instatur. Ens communissimè sumptum dicit relationem veri, tanquam passionem entis, cui falsitas opponitur; ergo falsitas non poterit ens esse positivum, quia extra ens communissimè sumptum non datur aliquod ens positivum; ergo si falsitas, ut sic negativè opponitur veritati, quaelibet etiam falsitas negativè opponetur, & consequenter non poterit fundari supra aliquod positivum. R. dist. primum consequens falsitas in essendo, quae opponitur veritati in essendo, concedo consequentiam, falsitas complexa seu in representando, quae opponitur veritati in representando, nego consequentiam, similiter distinguo secundum consequens: Ergo si falsitas ut sic in essendo opponitur negativè veritati ut sic, quaelibet etiam falsitas in representando sic opponetur, nego consequentiam, quaelibet falsitas in essendo, concedo consequentiam. Et si prior solutio Argumenti tibi insufficientis videtur, responde ad illud per hanc aliter, & facile evades difficultatem.

Quæres, Qualis nam sit hæc relatio realis? R. illam non esse determinatè relationem prædicamentalem, nec determinatè transcendentalem, nec determinatè realem perfectam, scilicet cum omnibus conditionibus requisitis ad veram relationem realem, nam in propositionibus contingentibus indeterminatam partem significantibus est realiter distincta consequenter prædicamentalis, in actibus necessariis, qui semper ex natura sua sunt veri, est realiter identificata & sic est transcendentalis. Deniq; in propositionibus contingentibus de præterito vel futuro, quarum objecta non existunt, relatio non erit perfectè realis, quia deest una conditio, scilicet quod sit inter extrema realia, & idem dicendum de cognitione non entium & entium rationis.

Quæres 2. Utrum in simplici apprehensione detur veritas? R. affirmativè. Colligitur ex Doctore supra, ubi vocat veritatem, quae in apprehensione simplici consistit, conceptum in complexum, & eam, quae consistit in iudicio, complexum. Ratio est: Quia cui convenit propria conformitas, convenit etiam

Nu propria

VIII.

IX.

Hæc relatio non est aliqua determinata.

X.

In simplici apprehensione datur veritas.

propria veritas, siquidem veritas consistit essentialiter in conformitate representationis ad representatum, vel signi ad suum significatum, sed conceptui simplici competit propria conformitas cum suo objecto incomplexo, non secus ac conceptui complexo competit conformitas cum suo objecto complexo, ergo non minus isti quam illi convenit propria conformitas & veritas, quamvis inter se differant in eo, quod nimirum per complexam attingitur, determinate esse quod est, aut non esse quod non est, in veritate autem simplicis apprehensionis indeterminatè & neutraliter, & hæc veritas non opponitur falsitati, sed ignorantie, unde falsitas non competit simplici apprehensioni; nam Aristoteles 3. de anima dicit: non contingere per simplices conceptus intellectum falli vel decipi, sed potius non attingere, aut ignorare objectum, & hoc optime declarat S. Augustinus exemplo sensus: nam cum sensus, verbi gratia, visus attingit visibile, dicitur verus visus, cum autem non attingit objectum, nec illud percipit, non dicitur falsum, sed tantum non videns, sic etiam contingit in proposito de simplici apprehensione, quia dum intellectus concipit aliquod objectum, tunc conceptus est verus, quia verè attingit objectum, si verò illud non attingit nec concipit, tunc dicitur illud ignorare.

QUÆSTIO III.

An Propositio sit una simplex qualitas?

I.

Difficultas est de propositione mentali.

Controversia hæc non procedit de propositione vocali, nec de scripta, quia de his certum est, quod non sint simplices qualitates, sed quod pluribus consistant partibus, scilicet, vel ex pluribus vocibus, vel ex pluribus scripturis, unde difficultas tantum est de propositione mentali, in quantum in mente est, an componatur ex pluribus partibus, ita quod aliqua correspondeat subjecto, altera copulæ, & tertia predicato? an verò consistat in solo Conceptu copulæ utrumque; extremum copulantis, quamvis necessariò respiciat etiam indirectè & secundariò utrumque. Circa quam questionem Duplex est potior sententia; Prima dicit esse impossibile, ut propositio mentalis sit una simplex qualitas, sed esse necessarium ut propositio mentalis iudicata non sit unus simplex conceptus, sed compositus ex pluribus conceptibus ac qualitatibus. Ita Rubius, Vasquez, Molina, Vulpes, in quam sententiam etiam inclinare videtur Scotus ipse, 1. Periher. q. 1. ad tertium, & eam probabilem iudicant Posnanienses. Secunda sententia dicit propositionem mentalem esse simplicem qualitatem. Ita Basolus, Mastrius, & Bellutus, Connimb. Boethius, Durandus; Et colligitur etiam ex Scoto 2. d. 38. sequiturque Gregorius, unde pro dicendorum intelligentiâ

II.

Quadruplex est compositio.

Notandum, Compositionem alicujus operationis intellectus esse quadruplicem, videlicet formalem, virtuales, objectivam, & suppositam; Formalis compositio est, quando operatio constat multis conceptibus distinctis; Virtualis est, quando operatio est formaliter unus

actus, æquipollet tamen multis ob varia objecta quæ attingit; objectiva, quæ semper cum virtuali conjuncta est, tunc datur, cum objectivi conceptus à mente compositi sunt plures; supposita est, quando actus simplex intellectus supponit plures actus accidentales circa objectum, in quod debet tendere. Hoc præmissis ad questionem resolutivè

Dico: *Propositio mentalis non est composita ex pluribus actibus intellectus, sed est una simplex qualitas.* Ita Authores pro secundâ sententiâ citati: &

Probatur primò autoritate Boethii 4. de Interp. ubi propositionem & iudicium affirmativum vocat *nutum*, propositionem verò & iudicium negativum appellat *obnutum*, sed nutus & obnutus sunt qualitates & conceptus simplices, ergo etiam propositiones.

Probatur secundò autoritate Scoti & fundamento quod indicat quodlibeto 13. ubi expressè & expresse probat quæcumque intellectus nostri operationem esse quid per se unum in predicamento qualitatis reponibile, sed non potest ex pluribus actibus congregatis simul & adunatis constitui & resultare quid per se unum, ergo.

Probatur tertio. Si iudicium non esset simplex sed compositum, tunc necessariò deberet componi ex pluribus apprehensionibus, vel ex pluribus iudiciis, sed neutrum dici potest; major est clara; probatur mi. non primum, quia in Catholico refutante propositionem hæreticam, sunt plures apprehensiones correspondentes pluribus partibus hujus complexi, verbi gratia, duo tantum sunt Sacramenta, sed in Catholico nullum est iudicium de tali propositione, quia alias esset hæreticus, ergo. Nec etiam secundum, propter rationem supra positam, ergo.

Probatur quarto. Si propositio mentalis, seu iudicium esset compositum, hoc deberet esse necessariò ex apprehensione subjecti, predicati & copulæ, sed hoc non est, ergo major patet, quia non est aliud asignabile, probatur mi. quia fieri potest, ut omnes illæ apprehensiones sint in intellectu, & tamen non sit adhuc aliud iudicium, ergo. Probatur anti. Quia possum ego apprehendere totam hanc propositionem, *astra sunt paria, velum est frigidum, calidum*, & tamen nullum ferre iudicium, ut patet ex quotidianâ experientiâ, ergo. Deinde secunda mentis operatio non distingueretur à primâ, quia datur prima mentis operatio, seu apprehensio alicujus totius complexi, verbi gratia hujus: *homo est animal*, ergo si secunda mentis operatio non est nisi connexio & adunatio, seu aggregatio ex pluribus primis apprehensionibus, secunda mentis operatio non distingueretur à primâ. Sed

Dices: Imò hoc esse pro contrariâ sententiâ, nam si iudicium est tantum simplex conceptus & simplex qualitas, tunc non poterit assignari distinctio inter primam & secundam mentis operationem, ergo. Probatur anti. quia prima operatio non est composita ex pluribus actibus,

actibus, ergo si secunda esset simplex, non esset signum distinctionis. Sed R. negando ant. cum sua probatione, quia secunda mentis operatio non distinguitur praecise a prima, quod haec sit simplex, & illa sit composita, sed ideo, quia prima nullam praesupponit aliam operationem, secunda vero necessarii praesupponit aliam operationem intellectus, nam nullum iudicium de aliquo ferri potest, sive sit negativum, sive affirmativum, nisi prius apprehendatur illud, de quo aliquid affirmari, vel negari debet, & id quod affirmari, vel negari debet, sed Contra Conclus. principaliter.

Opponitur Autoritas Scoti tum 2. d.

3. q. 10. ubi dicit: eandem speciem non posse repraesentare plura, sed in hac propositione, verbi gratia, homo est animal, sunt plures species, quia aliam exigit *homo*, & aliam *homo*; ergo iudicium illud, quod fit mediatis illis speciebus, non erit simplex, sed debet esse compositum, quia alioquin deberet esse species, quae repraesentaret totum hoc pronuntiabile, quae tamen non datur ex Scoti tum 1. q. 1. s. ad tertium dico: ubi expressè asserit: *sicut nomen & verbum sunt partes enumerationis in voce, sic in ipsa mente sunt partes orationis, quae enim concipiuntur ab intellectu in prima eius operatione, componuntur in secunda.* R. Doctorem in primo loco tantum velle, quod una eademque species non possit repraesentare plura, quando illa plura sunt disparata, & nullo nexu conjuncta, non vero quando inter se unionem habent, vel ad se invicem subordinantur. Et quod hoc ita sit, satis deducitur ex eo, quod non implicet eandem imaginem & simplicem cognitionem repraesentare plura per modum unius, quantum ad unionem primario & iudicative, secundario vero respiciendo extrema, ut patet, tum ex scientia Divina, quae in se est simplicissima, & tamen repraesentat omnia repraesentabilia; tum ex sat probabili sententia D. Thomae unam speciem angeli superioris, verbi gratia, Michaelis illa continere, quae in pluribus speciebus angeli inferioris continentur. Ad secundum Locum R. Scotum loqui de propositione objectiva in mente, quatenus est objectum mentis operationis, ut patet ex illiusmet verbis dum dicit, quae enim concipiuntur (id est extrema) in prima eius operatione, componuntur in secunda per actum intellectus componentis, nihil autem dicit, quod iudicium factum sit etiam aliquod compositum, quod tantum esset contra Conclusionem.

Instatur. Si haec propositio *homo est non*

homo, sit in mente simplex qualitas, repraesentabit simul contradictoria, sed hoc est inconveniens, quia alioquin sibiipsi contradiceret, ergo. Verum tamen R. 1. tale iudicium non posse esse in mente sana. R. 2. Illam propositionem posse in intellectu sedere, seu apprehendi per primam mentis operationem, sed non ferre de illo iudicium affirmativum, quia impossibile est idem simul esse & non esse, & quicumque hoc principium scit (scit autem quicumque habet intellectum) non potest illam propositionem iudicare esse veram, licet bene potest iudicare esse falsam.

F. Amandi Hermann Logica.

Urgetur Iudicium, quo iudicat ipsam esse falsam, vel est simplex qualitas, vel non, si non; ergo falsum est, propositionem mentalem pro formali esse simplicem qualitatem, si sic; ergo in eodem intellectu respectu eiusdem erunt duo contradictoria, nempe haec, *homo est non homo.* R. tamen esse simplicem qualitatem, nego tamen hinc sequi ullam contradictionem in iudicio, quamvis in prima mentis operatione videantur res contradictoriae apprehendi, in quo nulla est absurditas, nam intellectus non est magis limitatae virtutis quoad hoc, quam visus, visus autem, quod video hominem, repraesentat mihi & hominem & albedinem, quae est in dentibus, & nigredinem quae est in capillis, non propterea contradicit aut contrariatur sibi. Sed adhuc contra Conclusionem.

Opponitur Autoritas Aristotelis I.

VIII.

de anima cap. 6. ubi dicit: in quibus falsitas & veritas inest, in his est compositio quaedam, sed in propositione mentali est veritas & falsitas; ergo propositio mentalis est compositio quaedam, & consequenter non est simplex qualitas. Item hic cap. vocat secundam mentis operationem compositiorem. R. etiam sicut ad Doctorem supra, nempe Aristotelem loqui de propositione mentali objectiva, & non de formali, & sic explicant Aristotelem pro utroque loco Connimb. q. 4. art. 3. cap. 4.

Instatur: Propositio hypothetica non est una simplex qualitas; ergo nec categorica a paritate rationis. R. concessio ant. negando consequentiam, quia cum hypothetica propositio aliud non sit, quam duae categoricae, & consequenter etiam duo iudicia non possunt esse simplex qualitas, secus autem est de categorica.

Urgetur: Ideo hypothetica non est

simplex qualitas, quia in ea est aliud & aliud iudicium, sed etiam in categorica est aliud & aliud; ergo neque categorica erit simplex qualitas. R. dist. ma. quia in ea est aliud & aliud iudicium formaliter, concedo ma. alio quocumque modo, seu tantum virtualiter, nego ma. similiter distingo mi. In categorica est aliud & aliud, virtualiter, transeat, formaliter, nego ant. & consequentiam. Itaque licet in categorica propositione sint subjectum, praedicatum & copula, iudicium tamen consistit primario in copula, connotative postmodum respicit extrema, uno tamen eodemque actu, qui facit, quod sit simplex qualitas, imò ipse actus est illa simplex qualitas, nec hoc aliquid novum est, quod in plura uno actu tendere possit, quia non aequaliter tendit in utraque, in unionem enim copulae tendit directe, in extrema indirecte, & sic potest etiam tendere in opposita ut in his, *homo est lapis, homo non est lapis.*

Quaeres, Si propositio mentalis, vel iudicium est simplex qualitas, quomodo ergo potest secunda mentis operatio vocari compositio, vel divisio?

IX.

Ad hoc dubium varii varia respondent, mihi tamen videtur dicendum, iudicium, seu secundam mentis operationem non vocari compositiorem, propter compositio-

Quare secundam mentis operatio dicitur compositio.

nem, propter compositionem, vel divisionem obiectorum, quæ conjungit affirmando, & separat negando, quia intellectus divinus intelligit composita & divisa, & tamen non intelligit componendo & dividendo objecta sicut nos facimus; Quare etiam dicenda est aliquomodo composita ex parte ipsius actus, ita videlicet ex eo, quod in intellectu ponatur simul cum alio apprehensionis actu distincto, quem prærequirit. Et ratio est, quia hoc sufficit ut dicamur cognoscere verum complexum, componendo & dividendo; Et etiam quia hoc sufficit ad distinguendum intellectum nostrum ab intellectu divino in modo cognoscendi verum complexum, quia intellectus divinus non dependet ab actu alio aliquo præcedente, qui esset simplicis apprehensionis, sed per unum simplicem actum cognoscit prædicata, quæ alicui competunt. Quod autem secunda mentis operatio semel vocatur compositio, & semel divisio, hoc præcisè oritur ex ratione obiectorum, quia ex parte intellectus, sive affirmet, sive neget, semper adest compositioni judicando.

QUÆSTIO IV.

Quando causatur conceptus in audiente per compositionem prolatam, & pro quo instanti intelligatur vera?

I.
Questio hæc procedit de propositione vocali,

Quemadmodum præcedens questio procedebat de propositione mentali tantum, ita ista non habet locum in mentali, sed de vocali solum, unde questionis proximam partem sensus est: an in ultimo instanti prolationis totius propositionis, an verò in instanti prolationis copulæ verbalis, an verò in aliquo alio instanti causetur totalis & completus conceptus propositionis? dico notantèr totalis & completus, quia prolata quæcumque propositione, oratione, vel dictione, benè potest causari simplex conceptus ipsius dictionis, non tamen totius orationis, vel propositionis. Et de hæc materiâ fide & pulcherrimè tractat Scotus 4. d. 8. q. 2. & q. 6. n. 2. & totum hoc in gratiam hujus propositionis Sacramentalis: *Hoc est enim Corpus meum* unde ut clarior tota res evadat, Notandum, propositionem aliam esse practicam, aliam speculativam; practica est, quæ non solum significat, sed etiam causat suum significatum, quales propositiones sunt omnes formæ sacramentorum; speculativa propositio est, quæ non causat, sed tantum significat suum significatum, & hujusmodi sunt istæ: homo est animal rationale, viride est congregativum visus, album est visus disgregativum, & plures aliæ similes. Unde

II.
Non habetur conceptus ante ultimam propositionis prolationem,

DICO I. Conceptus totalis & completus causatur per propositionem, vel orationem in audiente non habetur usque ad ultimum instans prolationis totius propositionis, vel orationis. Ita Doctor in 4. supra n. 14. & cum eo omnes Scotistæ, Conclusionem probat Scotus sic: *Quia, inquit, non habetur conceptus omnium partium orationis ante illud instans, ergò non habetur conceptus totius orationis ante illud instans, videlicet ante ultimum.* Confirmatur à simili, sicut conceptus formalis dictionis non habetur ante ultimum instans prolationis totius dictionis, ita etiam à pari dicendum est de

propositione, nam sicut partes dictionis non significant conceptum, nisi integra proferatur, ita etiam propositio non significabit suum conceptum, priusquam tota propositio finiatur, ergò.

Dices: Si propositio non causaret suum conceptum completum usque ad ultimum instans prolationis totius propositionis, sequeretur, quod causaret suum conceptum, quando non est, sed non potest causare suum conceptum, quando non est; ergò non causat in ultimo instanti prolationis totius probationis, sequela patet, quia in ultimo instanti propositio jam non est, probatur mi. quia ad agere præsupponitur esse; ergò si propositio non est, non potest causare sui conceptum. R. dist. ma. sequeretur, quod causaret sui conceptum, quando non est in se, concedo ma. quando non est in suo æquivalenti, nego ma. nam prolata quæcumque voce, causatur illius vocis species in phantasia, deinde intellectus in ultimo instanti per collationem suam causat conceptum illius, seu potius quælibet vox causat sui speciem in phantasia, seu sensu communi, & postea illa species producit aliam speciem, deinde intellectus mediante ipsa producit in se conceptum. Sed pro secunda parte Tituli

DICO 2. *Propositio non est vera pro instanti, vel tempore quo causatur conceptus ejus in audiente, sed ut sit vera in rigore sermonis, debet prædicatum inesse subjecto pro instanti prolationis copulæ, seu pro illo instanti vel tempore importato per copulam.* Ita Doctor supra n. 15. Et Probatur sic conclusio ab eodem: Si dicam, Deus creavit mundum, conceptus illius orationis causatur in ultimo instanti, tamen veritas illius, seu unio extremorum illorum intelligitur pro primo instanti temporis, non est, ergò idem dicere in quo instanti concipiatur oratio, & pro quo, quia concipitur in ultimo complexæ orationis, & concipitur pro illo, pro quo extrema uniantur in intellectu sive extra in re.

Probatur etiam secunda pars.

Quia propositio non potest esse vera in rigore sermonis, nisi in aliquo instanti significato per aliquam partem, sed nihil aliud est in propositione, quod significaret instans vel tempus præter copulam verbalem, cujus proprium est significare tempus vel instans; ergò ut propositio in rigore sermonis sit vera, debet prædicatum inesse subjecto pro illo instanti vel tempore. Confirmatur, quia dum dico Deus creavit mundum, licet ista propositio sit vera in instanti probationis totius propositionis, tamen non intelligitur vera pro illo instanti, alias esset propositio de præsentis, sed pro instanti vel tempore præterito, nec est alia ratio hujus, nisi quod propositio debeat intelligi vera pro tempore significato per copulam. Dixi autem in rigore sermonis, quia multæ sunt propositiones veræ ex intentione proferentis vel usû communiter loquentium, quarum prædicata non intelliguntur unita esse subjecto pro aliquo instanti vel tempore prolationis, quæ proinde in rigore sermonis sunt falsæ, ut sunt dum quis dicit, ego taceo, ego dormio. Ex quibus collige, ad hoc, ut propositio sit vera ex intentione

ne proferentis vel usu communiter loquentium, sufficere, quod praedicatum inest subjecto pro aliquo instanti coexistenti alicui parti propositionis, imò quod pro aliquo tempore immediatè antecedente vel consequente, ut patet ex praedictis propositionibus, & in hoc sensu, non verò in rigore sermonis verificantur multae propositiones sacrae scripturae, verbi gratià, illud Christi: *Vado & venio ad vos*, cum tamen Dominus pro illo tempore nec abiret nec rediret.

Arguitur. Propositio vocalis non significat praedicatum inesse subjecto ante ultimum instans prolacionis totius propositionis ex conclusione superiori; ergò non significat praedicatum inesse subjecto pro instanti prolacionis copulae. R. negando consequentiam, quia ut adnotavi, aliud est significare tunc praedicatum inesse subjecto, & aliud significare pro tunc, ut patet in his: *Deus creavit mundum, Antichristus erit, & sic de aliis, &c.*

Instatur. Propositio pro eo instanti significat praedicatum inesse subjecto, pro quo componit praedicatum cum subjecto, sed hoc facit pro ultimo instanti totius propositionis prolatae. R. negando mi. ut patet in propositionibus de praeterito & futuro

Urgetur. Potest iudicium mentale de praesenti esse verum, licet non praesupponat praedicatum inesse subjecto, ergò à paritate iudicium seu propositio vocalis. Probatur ant. dum dico in mente paries est, intellectus, illud iudicium est verum, licet ante ipsum paries non fuerit intellectus, saltem iudicativè, ergò. Probatur ant. quia implicat me habere actum iudicium de pariete, & parietem non esse intellectum. R. concedo primum ant. & nego primam consequentiam, disparitas est, quia iudicium mentale de praesenti potest ponere concomitantè aliquid in objecto & simul illud de objecto affirmare, vocale verò non, quia vox nihil potest ponere in objecto, sed tantum significat illud quod per intellectum vel voluntatem in objecto ponitur.

Arguitur secundo principaliter: Ex conclusione proposita sequeretur hanc propositionem Eucharisticam in rigore sermonis, *Hoc Est enim corpus meum*, esse falsam, & consequenter simpliciter falsam, sed hoc in fidetum non est, ergò. Probatur sequela quia praedicatum non inest subjecto pro instanti prolacionis copulae, ergò. Probatur ant. quia pro instanti pro quo sacerdos profert *Est* praedicatum, non inest subjecto, quia tunc non inest corpus Christi sub speciebus ut patet. Ad hoc argumentum varii varia respondent, Suarez dicit: illam propositionem practicam in rigore sermonis esse veram, quia inquit ad veritatem propositionis, cuius copula est praesentis temporis, sufficit, quod res per ipsam significata in aliquo tempore vel instanti prolacionis totius propositionis habeat se eò modò, quò per propositionem significatur se habere. Vasquez verò dicit: hanc propositionem in rigore sermonis esse veram, quia ad hoc ut aliqua propositio de praesenti sit vera, sufficit,

etiamsi res paulò ante, vel paulò post prolacionem ita se habeat ut significatur se habere. Sed Contra has responsiones

DICO 3. Propositio etiam practica de praesenti, ut sit de rigore sermonis vera, requirit ut inter subjectum & praedicatum significetur esse unio pro aliquo instanti prolacionis. Hæc est de mente Scoti, qui Conclusionem superiorem universalitè tenet non excipiens ullam propositionem, quia etiam in ordine ad hanc propositionem practicam, *Hoc Est enim corpus meum*, tradidit istam regulam universalem, ergò etiam intellexit de eo conclusionem.

Probatur ergò Conclusio, tum ex dictis pro praecedente conclusione, tum etiam, quia verbum praesentis temporis significat tempus praesens, ergò extrema pro illo uniri debent; ant. probatur, quia significat tempus sibi coexistens, sed illud est tempus praesens, ergò. Probatur minor, quia non est praeteritum aut futurum, quia alias qualibet propositio esset de praeterito vel de futuro, & nulla de praesenti esset vera, quod est absurdissimum.

Dices: Cum Vasquez sufficere, quòd tempus illud sit moralitè praesens verbo, seu quòd existat paulò ante, vel paulò post totam propositionem. Vel saltem ut vult Suarez sufficere & requiri, quòd res significata seu unio existat pro aliquo instanti prolacionis totius propositionis etiam initiativo, vel terminativo, licet non praesens pro aliquo instanti ipsius verbi. Sed Contra, Verbum praesentis temporis distinguitur in eo à verbis praeteriti & futuri, quòd, quantum est ex rigore sermonis Logici, connotet tempus praesens ipsi verbo, illa verò minimè, sed tempus illud non est praesens ipsi verbo nisi ipso coexistat, ergò, probatur ma. ut supra: probatur etiam minor. Quia tempus, quod non coexistit ipsi verbo vel est praeteritum vel futurum respectu ipsius; ergò verbum significans tale tempus non est praesentis, sed vel praeteriti vel futuri temporis, probatur ant. quia quod nunc non habet, sed post nunc habebit existentiam, est futurum, & quod non habet nunc, & ante habuit, est praeteritum, ergò. Sed Contra secundo &

Probatur Conclusio denuò, quia ex oppositè sententià sequeretur: Quòd hæc propositiones *Hoc est corpus meum & hoc est panis*, eodem praesens tempore & supra eandem materiam prolatae essent simul verae, sed hoc est absurdum, ergò. Probatur ma. quia tunc prima propositio esset vera, ut fatentur adversarii, & probo quòd etiam secunda sit vera, quia ad veritatem propositionis de praesenti, juxta Adversarios, sufficit, quòd res significata seu unio extremorum in aliquo instanti prolacionis totius propositionis haberent se eodem modò, quò per hanc propositionem significatur, imò juxta Vasquez paulò ante, vel post, sed in omni instanti & tempore praecedente ultimum instans prolacionis res significata per hanc *hoc est panis*, habet se eò modò, quò per hanc significatur, quia panis non definit esse ibi usque ad ultimum instans prolacionis totius formæ juxta omnes; ergò hæc propositio, *hæc est pa-*

VII:
Ut si fuerit
debet signifi-
cari inter
praed & sub-
ject. esse
rationem.

VIII.

IX.

nia erit vera, & consequenter utraq; erit simul vera, si à diversis utraq; proferatur.

X. Contra tertio & Confirmatur

Conclusio. Sequeretur, omnes propositiones contradictorias in materia contingendi esse simul veras, verbi gratia, *Petrus currit, Petrus non currit* sed hoc est absurdum, ergò. Probatur ma. & suppono, quòd Joannes proferat hanc propositionem, *Petrus currit*, & Paulus proferat hanc, *Petrus non currit*, tunc sic ad veritatem utriusq; propositionis sufficit, quòd res se habeat, sicuti dicitur se habere pro aliquo instanti prolationis totius propositionis, sive primò, sive secundò, vel immediatè ante, vel immediatè post, ergò ad veritatem affirmativæ sufficit, quòd res pro primo instanti vel tempore prolationis se habeat ut significatur, & ad veritatem negativæ, quòd pro ultimo instanti se habeat ut significatur; ergò si Petrus currit pro primo instanti quo profertur affirmativa, vel paulò ante hæc erit vera *Petrus currit*, & si non currat pro ultimo instanti vel tempore prolationis, vel paulò post, negativa propositio simul prolata erit vera in rigore sermonis, ergò utraq; erit vera de rigore sermonis, quod est absurdum.

Confirmatur secundò Theologicè: Quia si verbum *Est* in hæc propositione, *Hoc est corpus meum*, non significaret ex vi sermonis extrema uniri pro aliquo instanti suæ prolationis, sed pro ultimo totius formæ, ut volunt adversarii, sequeretur, quòd possit quis validè consecrare, quando non haberet panem præsentem usq; ad ultimum instans prolationis formæ, quod est contra ipsos Adversarios & omnes, probatur, quia juxta adversarios ex verbis formæ colligitur, quòd panis sit præfens, sed nullum est verbum, quod denotet quòd panis sit præfens usq; ad ultimum instans formæ juxta ipsos; ergò tunc est valida consecratio, quia sufficit, quòd panis sit præfens pro instanti, quo forma significat ipsum esse præsentem. His igitur præmissis, nunc

Respondeo ad secundum argumentum principale contra præcedentem conclusionem negando sequelam, nempe quòd futura sit absolutè falsa illa forma Eucharistica, quia illa propositio non est instituta secundum rigorem Logicum sermonis, sed secundum communem modum loquendi inter homines usitatum, quomodo verè loquitur, Sartor conficiens vestem *hanc esse vestem Petri*, licet nondum sit vestis, sed primò faciat eam, & pictor dum sub rudiori minervâ & crasiori penicillo ordinat & molitur imaginem Cæsaris verè dicit: *hæc est imago Cæsaris*, licet primò fiat, sic quoque verè Mecœnas verum dicit, dum Clienti porrigit torquem auream, dono tibi hoc munusculum, licet cliens non intelligat sibi deberi munus ante prolationem totius propositionis, ita ut si post verbum *dono* extasim pateretur, vel aliò quocunque modò à loquelâ impediretur, vel liberè cessaret, nemo intelligeret donationem factam, licet ipsa donatio significaretur per verbum *dono*. Unde præclare Doctor rem totam hanc examinat supra tredecim conclusionibus, & tandem sic concludit, Verba ejus

refero ut sint gratiores aquæ ex ipso fonte hauritæ, *Propter hoc dico*, inquit subtilis, quòd tota hæc disputatio in tredecim Conclusionibus & earum probationibus, vel improbationibus subtilis est & Logica de veritate hujus propositionis (nempe hoc est corpus meum) salvanda, sed Theologo sufficit, quòd illa oratio, ut est tale signum sensibile institutum a Deo est Dei instrumentum ad consecrationem illam, quæ sequitur in ultimo instanti, ita quòd Deus assistit sibi tanquam cuidam dispositioni prævie efficaci, ut ea completa causet talem effectum invisibilem, non autem ipsa veritas præcedit ut talis dispositio actionem Dei, quia est ut signum sensibile in fieri & per consequens in tempore non intelligitur habere suam propriam veritatem, quando etiam habet eam, illa veritas sequitur ordine naturæ actionem Dei: Brevis ergò diceret Theologus, quòd qualitercung, salvet Logicus istam propositionem esse veram, saltem non est oratio sacramentalis ut vera, sed ut tale signum sensibile præcedens sorte tempore, & ad minus naturaliter suam veritatem, sicut dispositio continua præcedit ultimum instans & conditionem conjungit, in ultimo instanti, causa etiam præcedit conditionem causati. Est quæras tunc qualis aut ut vera aut falsa est propositio consecratoria? (consecratoria) Dico, quòd neg. sic, neg. sic, sed tantum ut est propositio neutra & prior naturaliter & sorte tempore sua veritate, ista autem prioritas fundatur sic, quia omne fundamentum est prius naturaliter relatione sua accidentali.

QUÆSTIO V.

An una Propositio sit verior altera?

Dupliciter Veritas considerari potest, vel secundum ipsam formalitatem seu ipsius conformitatem, vel pro concomitantibus ipsam, videlicet necessitatem, contingentiam majorem vel minorem perfectionem entitativam, & secundum hanc considerationem nulla est difficultas, quin una possit esse verior alterâ, nam hæc Deus existit est magis necessaria & vera, quam ista *Petrus existit*, & quælibet cognitio Angeli in entitate est perfectior quàm hominis. Quæstio ergò procedit de veritate in primâ consideratione tam quoad extensionem seu in ordine ad numerum prædicatorum, quàm quoad intentionem, ita quòd actus representet prout est representabile, an videlicet sic possit una propositio esse verior alterâ. Circa quam materiam duplex est sententia: Una est negativa, altera affirmativa, cum quâ ad quæstionem

Dico: Tam falsitas quam veritas formaliter sumpta magis & minus extensive & intensive suscipere possunt ratione extremorum. Hæc est Maltrius & secunda pars est Contra Arriagam, Amicum, Oviedo, qui primam tamen concedunt.

Probatur ergò de falsitate, quia falsius est dicere, quòd homo sit lapis, quàm quòd homo sit equus, quia prima remonet ab homine & rationalitatem & animalitatem, secunda verò solam rationalitatem, ergò prima majorem habet difformitatem quàm altera, consequenter est falsior, quod Confirmatur ex Aristotele 4. Met. 4. ubi dicit non eodem modo errare eum, qui putat quatuor esse decem quàm qui centum.

Dices:

II. **Dices:** Fallitas formaliter consistit in recessu à veritate, sed qualibet fallitas recedit à veritate, ergò qualibet propositio falsa erit æqualiter falsa. R. negando ma. quia ut supra dixi fallitas formaliter dicit relationem difformitatis ad objectum, non solum autem carentiam veritatis, ideòq; juxta hanc relationem potest esse actus magis vel minus difformis objecto sicut unum album potest esse magis vel minus dissimile alteri albo.

IV. **Probatur Conclusio etiam de Veritate** quoad intensionem: Similitudo suscipit magis & minus, extrema enim quæ sunt alba, ut octo sunt magis sibi similia quam extrema, quorum unum est album ut quatuor, & alterum album ut octo, ergò potest suscipere magis & minus, consequenter una propositio erit verior altera. **Confirmatur:** Quia una propositio potest esse conformior illi objecto de quo est, quam altera, ergò potest esse verior quam altera, cum veritas sit conformitas; probatur aut. quia possunt dividuæ propositiones quarum una clarè distinctèq; repræsentet objectum sicuti est repræsentabile, altera verò obscure, & non sicuti est repræsentabile, sed illa quæ distinctè & clarè repræsentat, erit magis conformis quam altera, quæ tantum repræsentat obscure.

Probatur etiam de extensione: Seu quoad numerum prædicatorum: Quia si aliquid objectum in se habeat plura prædicata, & actus unus repræsentet tantum unum prædicatum, alter verò omnia, certum est, quòd tunc is erit conformior objecto, qui omnia repræsentat, quam qui unum tantum, ergò. Sed

V. **Arguitur,** Conformitas cujusq; actus consistit in eo, quòd existat totum quod per actum repræsentatur, ergò eò ipsò quòd existat totum, quod per actum repræsentatur, actus habebit summam conformitatem, quam habere potest quicumque actus. R. negando consequentiam, quamvis enim actus habeat conformitatem cum objecto, quod per actum repræsentatur, potest tamen plus esse quod per actum repræsentatur, & consequenter actus ille, qui totum repræsentabit, quòd est in objecto, erit conformior, quam ille, qui non repræsentabit totum, sic actus quòd cognosco hominem esse animal rationale, est conformior objecto, quam actus quòd cognosco illum esse animal.

Instatur: Si ego dicam ad Petrum esse beatum, tu verò dicas Divos Petrum & Paulum esse beatos, uterque actus æque conformis est objecto suo, licet tuus conformetur pluribus, ergò actus ex eo quòd plura repræsentet non est magis verus. R. dist. consequens ex eo, quòd plura repræsentet, quæ se tenent ex parte ejusdem objecti, nego consequentiam, qui se tenent ex parte diversorum objectorum, concedo consequentiam. In præsentem autem casu illa plura repræsentatum, se tenent ex parte ejusdem objecti, nam beatitudo D. Pauli non tenet se ex parte beatitudinis Divi Petri.

Et quamvis hæc doctrina bona sit, mihi tamen non videtur sufficienter convin-

cere intentum scilicet, quòd una propositio pro formali ratione veritatis sit verior altera, nam argumenta tantum procedunt de objectis, & sic tantum pro fundamentali veritate, unde existimo ad titulum quaestionis Respondendum cum distinctione: Unam propositionem nec esse veriorum, nec falsiorum altera pro formali, bene tamen pro fundamentali, & hoc posterius patet ex probationibus datis; prius verò sic demonstratio: Omnis propositio, vel est conformis suo objecto, vel non est si non, ergò est absolute falsa, si sic, ergò est absolute & totaliter vera; probatur hæc consequentia, conformitas veritatis est relatio, sed omnis relatio est indivisibilis intrinsecè & formaliter, ergò etiam ista, & consequenter una non est verior quam altera.

QUÆSTIO VI.

Utrum eadem propositio possit transire de veram falsam?

Notandum I. Antequam quidquam resolvam, sermonem in hac quaestione non esse de propositione vocali, quia cum hæc sit essentialiter transiens, & statim ut profertur transit, ideò eadem manens non potest esse simul vera, & simul vel successivè falsa, nec est sermo de propositionibus necessariis, quæ circa Deum aut essentias rerum, vel alia hujusmodi versantur, quia cum harum propositionum objecta sint immutabilia & invariabilia, etiam propositiones, quæ circa illa versantur, sunt immutabiles, quia propositionum veritas & necessitas ex veritate & necessitate objecti desumitur, adeòque nec veritas mutari potest; nec deniq; est sermo de propositionibus impossibilibus propter necessariam repugnantiam terminorum, adeòque nunquam vere fieri possunt, sed necessario semper falsæ manent. Quare controversia solummodò est de propositionibus in materiâ contingente, in quâ difficultate omnino liberi sunt illi, qui asserunt veritatem & falsitatem esse de essentiâ propositionis, nam si veritas est de essentiâ ejus, non plus mutari potest in falsam, quam quòd homo mutetur in equum, vel leonem, aut philomelam, sed quia supra cum communiori docui veritatem & falsitatem nequaquam ad essentiam pertinere, ideò hic nodus quoq; mihi solvendus est, pro quo

I. *Sensus quaestionis proponitur.*

Notandum 2. Propositionem aliquam de contingenti tripliciter spectari posse, & considerari. Hanc verbi gratiâ, *Petrum currit*, vel ut significet eum currere pro toto aliquo, quod mente, vel horâ, vel ut denotetur quòd solum currat pro aliquâ parte illius quadrantis, vel horæ indeterminatè, vel denique ut significet eum currere in primâ, vel ultimâ parte illius quadrantis, vel horæ, & hoc explicitè exprimi potest dicendo: *Petru currit in hoc instanti*, aut planè omitti & relinqui sine omni determinatione, ut si illa particula *in hoc instanti* non apponatur. Circa quam materiam duplex est sententia è diametro sibi opposita: Prima asserit eandem propositionem contingentem, sive illa determinet sibi aliquod certum instans, vel tempus sive non, nequaquam posse transire

II. *Tripliciter potest considerari propositio contingens.*

transire de verâ in falsam. Ita Averſa, Smifing, Cavellus, Pontius, Hurtadus, Arriaga, Comptonius. Secunda e contra affirmat eandem numero propositionem posse transire & mutari de verâ in falsam. Ita Maſtrius & Bellutus, Suarez, Amicus, Rubius &c. Quia tamen ſententia negans conformior est addiſta q.4. idè

III.
Eadem potius
eſſe vera, vel
falſa.

DICO I. *Propoſitio contingens de præterito, vel de præſenti eadem numero manens ab initio potuit eſſe vera vel falſa.* Hæc eſt communis in re.

Probatur: Si aliqua propoſitio eſſet, quæ non potuiſſet fieri vera vel falſa, maxime eſſet illa, quæ eſt de præterito, ſed propoſitio de præterito adhuc eſt contingens; ergo etiam de verâ falſa fieri potuerat, probatur ma. quia nulla alia eſt quæ haberet majorem connexionem ad immutabilitatem, abſolute enim fieri nequit, ut illud quod dicitur præteritum quod non fuerit; probatur mi. quia hæc eſt differentia inter propoſitionem neceſſariam & contingentem, quòd illa ita ex naturâ vera ſit, ut nullo modo fieri falſa poſſit, & e contra, hæc verò quod ſit indifferens ad veritatem & falſitatem, ergo.

IV.
De præſenti
non poteſt
transire de
verâ in falſam.

DICO 2. *Propoſitio contingens de præſenti quæ ſibi certum tempus non determinat, non poteſt transire de verâ in falſam.* Hæc eſt Authorum primæ ſententiæ &

Probatur cum Pontio, quia quando aliquis affirmat, quòd Petrus currat vel intelligit, quòd currat pro toto aliquo determinato tempore, vel intelligit quòd currat, pro aliqua parte, determinati temporis indeterminate, videlicet pro primâ parte, vel ultimâ aut mediâ horæ vel instantis, ſed quocunq; modo intelligit, nunquam poteſt fieri, ut propoſitio, quæ ſemel fuit vera, ſit falſa aut e contra; ergo major patet, quia neceſſariò uno ex illis duobus modis propoſitionem illam intelligere debet. Probatur mi. quia ſi intelligit quòd currat, pro toto aliquo tempore, & ille currat, illo tempore propoſitio neceſſariò erit vera; quòd ſi verò non currat, toto illo tempore propoſitio neceſſariò erit falſa, quamvis curreret pro parte illius temporis: Quòd ſi verò intelligit, Petrum currere pro aliqua parte determinati temporis indeterminate, ſi pro aliqua parte iſtius temporis currat, propoſitio erit vera, ſive pro aliis partibus currat, ſive non, ſi autem pro nullâ parte curreret, propoſitio erit neceſſariò falſa. Confirmatur hoc primo, ſi aliquis diceret: Aliquis canis latrat, ſi aliquis unus tantum ex omnibus omnino canibus latraret, propoſitio eſſet vera, quia ut vera ſit, ſufficit unius tantum canis latratus, quia indeterminate eum ſignificat, nec magis unum quam alium canem petit præſentare, ſi verò nullus latraret, propoſitio eſſet falſa; ergo eodem modo, ſi Petrus pro aliqua parte tantum curreret, jam eſſet vera propoſitio, ſi verò pro nulla, falſa, quia quemadmodum ſe habet latratus canis reſpectu omnium individuorum ſpeciei caninæ, ita ſe habet Petri curſus reſpectu diverſarum temporis differentiarum, unde ſicuti ſi unus tantum canis latraret, propoſitio eſſet vera, ita ſi Petrus pro unâ tantum parte curreret, propo-

ſitio erit vera. Confirmatur ſecundò: Quia actus, qui determinat intellectum ad cognoscendum, quòd aliquis ſedeat in loco A, non poteſt determinare illum quòd ſedeat in loco B, ergo actus quo determinatur intellectus, ad cognoscendum quòd Petrus currat in uno tempore, non poteſt determinare me, vel quemcunq; alium, ad cognoscendum, quòd currat in alio tempore, ſed hoc eſſet falſum in ſententiâ oppoſitâ; ergo. Sed Pro Contra ſententiâ

Arguitur In contra. Omne accidens eſt ſeparabile à ſubjecto, ſed veritas eſt accidens; ergo eſt ſeparabilis à ſubjecto & conſequentèr, quæ vera eſt, falſa fieri poteſt: patet ma. probatur mi. quia eadem propoſitio, quæ modo vera eſt, falſa eſſe potuit; ergo. Sed R. diſtinguendo ma. Omne accidens eſt ſeparabile à ſubjecto, ſpecificativè loquendo concedo ma. reduplicativè, nego ma. & conceſſâ mi. diſtinguo ſimilitèr conſequens. Ita; licè veritas ſit accidens, propoſitionis & conſequentèr ab eâ ſeparabilis, in quantum ſcilicet poterat non ineſſe, tamen non eſt ſeparabilis ab eâ, ſupponendo quòd habeat actualem unionem cum ſubjecto

Inſtatur. Poteſt idem accidens materiale, verbi gratiâ, albedo non obſtante, quòd actualitèr inſit parieti, verbi gratiâ, ſeparari ab eo; ergo etiam eadem veritas, quæ modo inſit propoſitioni ſeparari ab eâ & conſequentèr actualis, unio non facit, quòd minus de verâ in falſam transire poſſit, patet ant. quia ſi mutaretur paries, vel deſtrueretur, etiam deſineret eſſe ibi albedo. Probatur prima conſequentia, quia poteſt ſic etiam ſubjectum mutari; ergo, probatur ant. quia ſi ponatur caſus, quòd Petrus currat, idq; mente teneatur & continetur, per quadrantem horæ ubi jam Petrus ceſſavit, ille actus tunc erit falſus, quia jam eſt mutatum objectum; ergo. Sed R. negando conſequentiam & parigatem, quia aliud eſt eſſe Phyſicè, aliud Phyſicum eſſe alicuius, intentionalitèr ſignificare veluti imago & ſimilitudo, unde ſi bene attendatur, argumentum facit pro conſequentia, nam ſicut verum eſt, quòd albedo quæ ineſt, vel inſuit parieti, nullatenus poteſt fieri ut non inſit, vel inſuerit pro illo tempore, quo ineſt aut inſuit, ita etiam eſt de propoſitione, quæ non ſignificat aliquid ineſſe quomodocunq; ſed cum verbo quod verbum ſecundum Ariſtotelem ſignificat ſemper aliquam certam temporis differentiam, hinc nego ant. & ad ejuſ probationem dico, tunc non eſt amplius idem objectum ſed aliud, ſcilicet Petrus ſedens vel ſtans, vel potius principaliori ſolutioni inhærendo dictum illum non futurum falſum, quia ſignificat Petrum currere, pro illo instante & tempore quo currebat, eſt tunc ſuit verus, ſemper manebit verus, quia non ſignificabit aliam temporis differentiam.

Urgetur. Propoſitio, verbi gratiâ, quæ dicit, quòd Petrus currat in primâ parte temporis determinati, ſi continetur non poteſt præſentare illam primam partem; ergo non manebit vera nec ſignificabit illam primam partem, probatur ant. quia ſi ſignificaret illam primam partem, eadem propoſitio eſſet de præſenti

praesenti & de praeterito & eadem propositio quae diceret: *Petrus currit*, diceret postea: *Petrus cucurrit*, quod est absurdum, ergo. R. negando ant. cujus probationem dist. esset de praesenti & de praeterito per se nego ant. per accidens transeat, nec in hoc nulla est inconvenientia. Unde per accidens est Verbo, ut quod repraesentat, sit praeteritum, quia ipsi & per ipsum propositioni intrinsecum & essentielle tantum est repraesentare cursum unitum Petrum pro illo tempore, quo fuit unitus, quod tempus, quia praeteritum est, per accidens est ad propositionem significantem actualem unionem, quae pro illa temporis differentia insuit.

Replicatur. In hac propositione: *Modo incipio loqui*, per se dicitur tempus praesens & praeteritum; ergo nulla solutio: probatur ant. quia ipsum verbum est praesentis temporis & significat illud quod jam transit, scilicet prolationem dictionis *ly modo*; ergo per se dicit tempus praesens & praeteritum. R. negando ant. cum probationis consequentia. Quia illud verbum, vel denotat, quod incipiat quis loqui pro illo instanti, quo profert *to modo*, vel pro tempore, quo totam propositionem profert, si primum, semper erit vera & pro illo instanti significabit, si secundum, tunc semper erit falsa etiam in primo instanti, qui tunc etiam significabit, quod incipiat loqui pro tota propositione profert, quod tamen falsum est, qui actum profert *to loqui* non incipit, sed finit. Et per has responsiones solvi possunt plura alia argumenta, quae ad idem coincidunt, ut si Judaeus quadrante ante Nativitatem Christi nascetur dixisset: *Melchias continuando illam propositionem per mediam horam*, quod tunc in primo quadrante erat vera, in posteriori falsa, similiter si quis post mediam noctem evigilans diceret: *media nocte orietur luna &c.* quia istae & omnes similes propositiones simpliciter verae sunt, & tales manent, quia tam prima quam secunda dicit: quod hoc & illud fiet, pro illo instanti pro quo futurum est, & sic etiam posito effectu adhuc manet semper vera, quia non significat aliud tempus, vel instans, & hoc clario exemplificatur exemplo, de eo qui iter nonnullum navi conficit in Oceano, vel Flavio, dicatque nautis, ut unum tantum milliare conficiant pro principio, ita ut eo confecto jaceant anchoram, qui si obdormiat & procellae, vel ventorum vis navim portent contra voluntatem Nautarum ad tria milliaria, qui experge factus & ignorans, quid eis acciderit, diceret hic fumus uno milliari ab illo & illo loco, verbi gratia, ab Ancona, propositio illa vera est, quia revera non est plus inter terminos illos intentionales quos apprehendit, nam non dicit in quocumque loco esse unum milliare ab Ancona, sed ab illo loco, in quo putat se esse, nam si primum assereret & falsum & stultum esset. Sed

Dico 3. *Propositio quae sibi determinat certum aliquod instans ad significandum, non potest transire de vera in falsam.* Haec Conclusio quoque est probabilis, quod sic ostendo. Implicat quod semel pro aliquo instanti determinato existit aut exiturum est pro illo non existere, aliàs simul existeret & non existeret quod implicat

F. Amandi Hermann Logica.

pro eodem instanti, ergo implicat, quod Propositio haec, verbi gratia, *Petrus currit pro instanti A*, quae semel fuit vera, immutari possit in falsam, aut e contra; patet consequentia, quia repugnat mutari de vera in falsam sine objecti mutatione, haec autem est impossibilis pro instanti determinato, quia idem objectum pro eodem instanti determinato nequit esse & non esse simul; ergo nec propositio mutari potest.

Dices: Propositio quae dicit: *Petrus currit pro in Instanti A*, scilicet & cursum esse conjunctum cum Petro pro illo instanti, & etiam illud instans esse coexistens propositioni; unde licet semper repraesentet cursum esse conjunctum cum Petro in illo instanti, pro quo etiam fuit vera, nihilominus in sequente instanti est falsa, quia illud instans non conjungitur propositioni in secundo instanti, quod tamen affirmat propositio. R. quod eodem modo sit loquendum de conjunctione cursus cum Petro, ac de conjunctione instantis cum propositione, unde sicut prima conjunctio non dicit aliam quam pro illo instante praecise, ita etiam propositio dicit tantum illud solum instans *A* esse sibi conjunctum, & tunc duret propositio, quam diu velit semper erit vera, quia aliud non dicit, quam quod illud instans sibi pro primo instante coexistat, quod semper verum est, & Deus videt ita semper esse, nempe instans illud propositioni huic coexistere pro illo instanti, quo primo eliciebatur & sic semper erit vera, quia semper erit conformis objecto. Quando autem contra hanc, vel praecedentem Conclusionem objicitur autoritas Aristotelis, vel Doctoris subtilis respondendum est, quod utriusque mens fuerit dubia, nam quando Aristotelis in cap. de Substantia & 9. Met. l. 22. dicit: quod eadem oratio falsa vera esse videtur, expresse dubitantis in modum loquitur; unde non dicit, quod transeat de vera in falsam; sed apparere hoc, quare potius tales dicendi sunt falli pro illo tempore alio, quam quod propositio mutetur, nam ut ipse Aristoteles ait ibidem, si quisquam quempiam opinatur sedere si surgat, ille falsò opinabitur &c. Sed

Quaeres: An unus idemque numero actus possit esse simul verus & simul falsus? R. affirmative respectu diversorum objectorum, negative respectu unius ejusdemque objecti. Patet secunda pars ex dictis supra, quia implicat quod idem objectum sit & non sit pro eodem instante & tempore; ergo etiam implicat etiam quod idem actus sit conformis & difformis pro eodem instanti; quare probatur prima pars. Falsitas & veritas alicujus propositionis desumitur & est conformitas, vel difformitas cum objecto, sed potest aliquis actus propositionis esse simul conformis & difformis objecto; ergo poterit etiam esse simul verus & falsus, probatur mi. Potest idem actus quasi disparatè ferri in duo, vel plura objecta hoc modo, quod unum sit conforme, alterum difforme, verbi gratia, *Petrus currit & Paulus loquitur*, sed si Petrus sedeat & Paulus loquatur erit conformis & difformis simul; ergo etiam actus simul verus & simul falsus. Sed

VII.

VIII.

Idem actus potest esse simul verus & falsus.

Oo

Dices:

IX.

Dices: Conformitas consistit in indivisibili; ergo si actus est conformis, non potest esse difformis, quia tunc jam divideretur in plura. *Id est* diff. consequens non potest esse conformis respectu ejusdem objecti concedo, respectu diverforum, nego consequentiam. Ita; hic actus, quia diversimodè fertur in illa duo objecta disparata propter diversitatem tendendi, potest esse simul conformis uni & difformis alteri, & hoc non involvere aliquid implicatorium, patet inde, quia eadem quantitas ulnaris est æqualis alteri quantitati ulnari, & inæqualis palmo ac decem ulnarum, cum tamen etiam æqualitas consistat in indivisibili, sic ergo unum & idem respectu diverforum potest esse æquale & inæquale, ita eadem propositio respectu diverforum potest esse conformis & difformis.

QUÆSTIO VII.

Utrum Propositio de futuro contingente sit determinatè vera vel falsa?

I.

Hæc quæstio non est absolutè juris Philosophorum, cum involvat præscientiã Dei ad omnes actus causatum liberarum, quã suppositã tanquam infallibili & immutabili videtur periclitari humana libertas, pro quã salvanda & tuenda cum præsentia, & decretis divinis non modò Theologi, sed & Sancti Patres gravissimè defudant, quibus proinde videtur relinquenda hujus difficultatis discussio, attamen quia Aristoteles de hac materia hic egit, & quia propositiones in se etiam Logicè considerari possunt, non erit falcem mittere in messem alienam, si de ea cum communi hic tractavero. Pro quã materia dilucidanda

II.

Contingentia variè sumi potest.

Notandum primò: Contingens variè posse sumi, nam primò accipitur pro eo, quod rarò evenit, ut inventio thesauri ex fossione; secundò pro effectibus possibilibus frequenter fieri solitis, ut hominem actualitè ridere, sed in his acceptionib; non facessit nobis negotium quæstio; tertio sumitur contingens pro eo, quod ex se est indeterminatum ad esse & ad non esse, ad facere & non facere, & de tali contingente triplex formari potest propositio, una de præsentia, quando videlicet enuntiatur hoc determinatè tempore prædicatum inesse subiecto; altera est de præterito cujus prædicatum enuntiatur fuisse in subiecto, pro tempore illo quod transit, & has propositiones esse determinatè veras, vel determinatè falsas, dubium esse non potest, & earum contingentia in hoc consistit, quod antequam sint, vel fuerint poterant esse, vel non esse: tertia verò propositio est de futuro contingente, verbi gratiã, Petrus ambulabit, Petrus studebit, cujus propositionis contingentia in hoc consistit, quod possit esse, vel non esse antequam fiat, & etiam dum actu fit non necessariò, sed contingentè fit

III.

Contingentia non habent determinatam veritatem ex suis terminis.

Notandum secundò: Futura contingentia non habere determinatam veritatem ex propriis terminis, quia alioquin non essent contingentia, sed necessaria sicut sunt propositiones æternæ veritatis, quæ tales sunt ex natura suorum terminorum, veritates verò de futuris

contingentibus formate sunt omninò indeterminate & indifferentes, ita ut intellectus divinus virtute suæ essentiæ solum moveatur sub disjunctione ad illas attingendas scilicet hoc fore, vel non fore, ut docet Scotus quodl. 14. determinatam autem veritatem & scibilitatem de existentia actuali, quam enuntiant de suis extremis cum omnibus circumstantiis determinatis, verbi gratiã, finis, temporis, loci, &c. solum eis convenire potest ab aliqua causa extrinseca conjungente, vel disjuncte earum extrema, quæ causa in quantum non necessariò extrema illa conjungit, est præcisa ratio, ut prædictæ veritates contingentè dicantur: hinc

IV. Notandum tertio: Causam à quâ

determinantur propositiones contingentes ad suam determinatam veritatem sub duplici consideratione spectari posse. Primò sic, ut causa à quâ producitur aliquid, ita necessitetur ad ejus productionem, ut non possit non ponere suum effectum, sicut contingit in omnibus causis naturalibus. Secundò ita ut effectus ponatur infallibilitè non tamen necessariò, quin oppositum fieri possit, & tales sunt propositiones contradictoriæ, verbi gratiã, Petrus studebit, Petrus non studebit &c. quarum una erit infallibilitè vera non tamen necessariò. Sed iterum

V. Notandum quarto: Duplicem,

prout huc spectat, posse considerari necessitatem, una vocatur antecedens, & altera vocatur consequens; necessitas antecedens est, quæ oritur ex aliquo tenente se ex parte actus primi respectu actus secundi, qui dicitur necessarius, seu necessitas, quæ oritur ex causa: necessitas consequens est, quæ non oritur ex aliquo præcedente neq; tenente se ex parte actus primi, seu ex parte cause, sed necessitas quæ oritur ex ipso actu secundo, seu ex ipsa actione ipsòve effectu, & hæc necessitas non opponitur cum libertate, quia hæc communis est cuicumq; actui quantumvis libero, quilibet enim actus liber ex suppositione, quòd fit, non potest non esse, & suppositã illius existentia non potest non existere, juxta illud commune dictum: omne quòd est, quando est, necesse est esse; necessitas verò antecedens liberum arbitrium destruit, quia non relinquit principium indifferens ad operandum & non operandum. Circa hanc materiam aliqui Antiqui Philosophi nomine Stoici, inter quos fuit Chrysippus, ut refert Cicero de fato, existimabant omnes effectus esse necessarios & nullos fieri contingentè, hujus quoq; opinionis fuisse videtur Virgilius, ut patet ex Æneidos hoc versu:

Tetiva fata trahunt ne cepta relinquere possis,

& Lucanus qui ait, quò tibi fervor abit, quò fiducia fati. Alii contra contingentiam in rebus creatis asserbant, negabant tamen, quòd Deus sit illorum præcius, seu quòd illa cognosceret & hujus stultitiæ Patronus singularis fuit Marcus Tullius Cicero libro de natura Deorum & plures alii contra quos D. Augustinus Civit. 5. invehitur dicens: ut homines facerent liberos, fecerunt sacrilegos & verè sic, quia ut suam servarent libertatem, negarunt omniscientiam Dei, quòd revera impium est & sacrilegum.

legum. Et huius Opinionis fuisse etiam multi Aristotelem inculpant, non ego tamen, quia quando negavit propositionibus de futuro contingenti determinatam veritatem per hoc tantum voluit, quod non haberent eam ante præscientiam Dei, ut infra dicam, seu quoad nos, aut quod non naturâ suâ & intrinsicè necessariam habeant connexionem prædicati cum subiecto, non verò quod non sint determinatè ab extrinseco, quatenus nempe ab æterno visa sunt futura vel non futura. Alii tandem Christianè & piè admittunt contingentiam in rerum futuritione, & Deum ipsum quoq; ea præcognoscere & eam præcognitionem tamen non officere contingentia & libertati humanæ, ita omnes Theologi & Philosophi Catholici, qui tamen inter se maximè alteriuntur, quomodo ergo propositiones de futuro contingenti sint veræ in quâ materiâ duplex est Sententia prima & maximè communis, tam Scotistarum quàm Neotericorum est, quod sint determinatè veræ vel falsæ, pro quâ sententiâ non est opus citare aliquem Authorem eò, quod integrum agmen congeri possit. Secunda sententia verò est, quod propositiones de futuro contingenti ante prævisionem & præscientiam Dei, seu spectando eas independentèr à divinâ cognitione, quod nec sint determinatè veræ, nec determinatè falsæ, sed tantum quod sint indeterminatè tales, post cognitionem verò divinam, seu dependentèr à præscientia Dei, tunc sunt determinatè veræ, vel determinatè falsæ. Ita Aureolus, Ambrosius, Catherinus, Ægidius Rom. Joan. Capreolus, Joan. Bassolus, Toletus, Mafius & plures alii, quos citat in margine Baro & sequitur ac præclarè defendit eam à censurâ contrariæ sententiæ, quasi esset hoc contra bonos mores, aut determinatione Pontificum demonstrans signanter Sixtum quartum nequaquam eam damnare cum assistentia Spiritus Sancti non sit, ad determinandas difficultates Logicas, qualis est purè sententiâ ista, quæ propositiones in se ipsis præcisè considerat, non verò prout subsunt cognitioni & præscientiæ Dei, & hanc sententiam utpote subtilem & ingeniosam amplectar etiam, Interim

abusivè dicuntur etia tempora, cum verè nullum sit propriè nisi præsens, præteritum autem fuit, futurum erit; ergo si futurum non est, sed erit, non poterit secundum rigorem dici, quod illæ sint veræ. Quare tales propositiones melius sic exprimuntur, AntiChristum futurum, Judam peccaturum, Petrum fleturum, quàm esse futurum, fleturum, peccaturum. Per hanc Conclusionem tamen non intendo, nec possum tollere communem loquendi modum, & universalem receptionem, quâ pro eodem significando accipiuntur.

Dico 2. Deum præcognoscit ab æterno omnia necessaria, & contingentia futura. Hæc est, communis omnium Philosophorum, & Theologorum contra aliquos Gentiles Philosophos, Et Probatur ex Sacra Scriptura, nam Ecclesiastici 23. dicitur: *Domino Deo antequam creantur, cognita sunt omnia.* Et Sap. 8. *Signa & monstravit antequam fiant, & eventus futurorum temporum,* & Psal. 139. *Intellexisti cogitationes meas de longe (id est antequam fierent) & omnes vias meas prævidisti;* ergo.

VII.
Deum ab æterno præcognoscit contingentia.

Probatur etiam ratione. Omnis perfectio non involvens implicantiâ, infinitas essentiæ divinæ sibi identificat, sed cognoscere omnia, necessaria & contingentia, futura est perfectio, sine imperfectione; ergo Deo concedenda est, patet major & minor consequentia ergo est optima.

Dico 3. Propositiones necessaria, habent suam aliquam veritatem, independentèr ad actum divini intellectus. Hanc quoq; non reperi ullibi, puto tamen, quod probabiliter sustineri possit, quod sic ostendo, & probò. Secundum probabilem sententiam, essentiæ creaturarum, & ipsæ creaturæ habent, esse aliquid diminutum, ab æterno antecedentèr, ad actum divini intellectus; ergo etiam habent determinatam aliquam veritatem, probatur consequentia, (antecedens suppono, nunc de quo ex proposito, in Metaphysica.) Quia veritas sequitur necessariò essentiam; ergo si habent creaturæ esse, habent etiam veritatem aliquam determinatam, probatur ant. quia veritas est proprietas entis, sed proprietas necessariò sequitur; ergo.

VIII.
Propositiones necessaria habent determinatam veritatem.

Dico 4. Propositiones de futuro contingente, secundum se spectatæ, secludendo scientiam Dei, non sunt ex objectu sui determinatè veræ, nec determinatè falsæ. Hæc est contra plurimos Scotistas, est tamen ipsius Scoti 1. d. 39. q. un. & Aristotelis 1. Periher. ult. & aliorum, pro secunda sententia citatorum, &

IX.
Scientiâ Dei scientiâ propositiones non sunt determinatè veræ.

Probatur Conclusio primò. Ex his duabus propositionibus, *AntiChristus peccabit, AntiChristus non peccabit*, prima ex se non est determinatè vera ex suo objecto; ergo nulla propter omnimodam paritatem, de una ac de alia, probatur ant. Nulla veritas potest dari prior illâ, quæ est de præsentia, sed si veritas de futuro daretur, esset prior illa de præsentia; ergo non datur, probatur ma. si daretur veritas, de peccato AntiChristi, prior ipso peccato, seu veritate de existentia ejus, tunc ejus peccatum, non esset peccatum, sed hoc implicat; ergo. Probatur sequela ma. quia ille actus, non esset

IX.

Dico 1. Si Propositiones de futuro contingenti & similes, AntiChristum est futurum, Judas est peccaturum, Petrus est fleturum, spectentur in rigore secundum voces simpliciter erunt falsæ. Hanc non deprehendi sic propositam. Eam tamen sic probò. Illæ propositiones simpliciter dicendæ sunt falsæ, quæ se invicem destruant, sed illæ propositiones seipsas destruant; ergo si in rigore spectentur non erunt veræ, sed absolutè falsæ: probatur mi. Illæ se destruant quorum aliquid affirmatur & etiam simul negatur, sed in istis propositionibus unum affirmatur & etiam negatur; ergo probatur mi. quia particula *Est* affirmat aliquid de præsentia & particula *futurum* negat illud; ergo unum affirmatur & etiam alterum negatur: probatur mi. quoad secundam partem, quia futurum dicit existentiam in tempore sequente aliquo connotando negationem ejus in instanti præsentia; ergo ly *futurum* negat, quod particula *Est* affirmabat & sic in rigore si spectentur voces, propositiones illæ erunt falsæ. Confirmatur ex D. Augustino, qui ait: Non nisi

F. Amandi Hermann Logica.

liber, sed nullum est peccatum, nisi sit liberum; ergò. Probatur ma. quia antequam Antechristus peccatū poneret esse determinatus ad illud ponendum, sed hoc destruit libertatem; ergò. Probatur ma. actus est determinatus ad essendum; ergò causa est determinata, ad eum ponendum, quia sicut actus non est à se, sed à causa; ita non potest esse determinatus, nisi sit etiam determinata causa ad eum ponendum.

X. **Dices:** Antichristum liberè peccaturum & non necessariò, quia non necessitabitur necessitate antecedente, sed subsequente, quæ nullo modo destruit libertatem. Sed Contra tunc non dicitur, tolli libertas per determinationem aliquam, quando hæc per ipsum agentem posita est, sed hic non esset posita determinatio per agentem; ergò. Probatur mi. quia Antichristus non potest se determinare nisi in actu secundo, sive per actum secundum & aliquam actionem; ergò determinatio, quæ præcedit actionem non est ab ipso Antichristo, probatur ant. quia non potest exercere libertatem nisi sic, nam actus primus ipsius potentia, non est liber in essendo, sed in agendo tantum, sed hæc determinatio quoad futurum, præcedit actum secundum, quia futuritio præcedit existentiam, adeoq; determinatio ad futurum, præcedit determinationem ad existentiam.

XI. **Probatur Conclusio secundò.** Secundum Scotum & Scotistas, communiter in electione positiva Salvandorum & reprobatione negativâ damnandorum dantur plura instantia, ita quòd fortè in electione antecedant quinq; vel sex instantia, sed Propositio quæ dicit, Petrus salvabitur in tertio, quarto, & quinto instante, nec est determinatè vera, nec determinatè falsa; ergò propositio de futuro contingenti, si secundum se consideretur, conclusâ scientiâ Dei, nec est determinatè vera, nec determinatè falsa, probatur mi. non est determinatè falsa, quia Sanctus Petrus consecutus est gloriam, nec etiam est determinatè vera, quia non potest illa gloria, acquiri nisi Deo volente, nam cum consistat in visione & fruitione, quæ haberi non potest nisi concurrente & præbente se objecto, quod vocatur speculum voluntarium, quia se manifestat cui vult & in quantum, ac quando vult; ergò non poterit esse determinatè vera, quia tunc nulla adhuc concipitur causa, quæ eam sic determinaret & consequenter, ex his duabus propositionibus contradictoriis, Petrus consequetur gloriam, Petrus non consequetur gloriam antecedenter, ad Dei scientiam nulla erit determinatè vera.

XII. **Probatur Conclusio tertio.** Antequam decrevit Deus quòd velit creare mundum, non fuit determinatè vera, nec determinatè falsa; ergò propositiones de futuro contingente, præscindendo à decreto libero Dei ejusq; præscientiâ, non sunt determinatè vera, nec determinatè falsa. Probatur ant. non fuit determinatè falsa, quia alioquin non esset productus, nec fuit determinatè vera, quod sic probò: Nulla creatura potest de non esse transire ad esse determinatum, sine volun-

tate entis increati, quia alioquin transiret à se, quod implicat, quia sic haberet illud necessariò, ita quòd illud amittere non posset, idque independentè ab omni alio; ergò ante illud decretum non erit determinatè vera, si non determinatè vera, nec determinatè falsa; ergò Confirmatur Ratio & pono Casum, quòd Deus nondum sit determinatus ad producendum alium mundum, tunc sic ex istis duabus propositionibus, *Alium mundum erit, alium mundum non erit*, nulla earum est determinatè vera, nec determinatè falsa; Non falsa, quod sic probò: veritas sequitur esse rei & falsitas non esse, sed mundus alius non habet determinatum non esse; ergò nec determinatam falsitatem, probatur mi. quia non potest aliquid habere, determinatum non esse, nisi aliqua causa externa circa eam jam sic determinasset, sed nulla causa sic circa alium mundum determinavit, quia suppono, quòd nihil Deus circa ejus existentiam disposuerit, nec etiam illud non esse potest habere à se, quia ex se est indifferens ad esse, & ad non esse; ergò non determinatè erit falsa, & consequenter altera, nec determinatè vera. Sed

Arguitur In Contra, ex his duabus propositionibus: *Antichristus erit, Antichristus non erit*, una aut est falsa, aut est vera, si prima vera; ergò falsa secunda; si verò prima falsa, ergò vera secunda, quia est contradictoria ejus. Probatur ant. primum, quia illæ duæ propositiones non possunt esse simul veræ, & simul falsæ; ergò vel erit falsa, vel erit vera, quia inter contradictoria non datur medium, de quolibet enim est verum dicere, quòd sic vel non sit, nec potest dici, quòd nec esse possit, nec esse non possit, quia contradictoria propositiones nequeunt esse simul veræ, vel simul falsæ; ergò. Et hoc est præcipuum argumentum pro Contrariâ sententiâ, ad quòd respondeo distinguendo primum ant. una aut est vera, aut est falsa determinatè, nego ant. indeterminatè concedo ant. ad cujus probationis ant. concessio nego consequentiam. Itaq; licet verum sit, ad contradictoria non dari medium, sufficit tamen ad ea salvanda una, vel altera veritas scilicet vel determinata vel indeterminata, quia quòd etiam indeterminatè inest in re verè de ipsa prædicatur, quod inde vel maximè patet, quòd multæ dentur propositiones, quæ aliter salvari non possunt, quia non faciunt alium sensum, ut sunt illæ: Aliquis oculus est necessarius ad videndum, aliquis equus necessarius ad equitandum, &c. quæ non habent determinatam veritatem de hoc oculo, & de illo oculo, sed vel de hoc vel de illo aut de isto, cum disjunctione, ita ut neuter sit determinatè necessarius.

Instatur. Si propositio illa *Antichristus erit*, non est determinatè vera vel falsa, sed tantum indeterminatè, sequeretur quòd propositio negativa ista, *Antichristus non erit*, non contradiceret ei, sed hoc est manifestè falsum, ergò. Probatur sequela, quia una non negaret, quod altera affirmat, sed potius utraque idem dicunt scilicet rem esse suspensam inter esse & non esse, & differunt tantum penes modum, incipiendi contradictionem ab uno extremo

tremo potius, quam ab alio, quia idem est dicere, Antichristus erit, Antichristus non erit, ac Antichristus non erit, Antichristus erit. R. negando sequelam ma. cum sua probatione, quia licet non sint determinate verae vel falsae, per hoc tamen non deducitur, quod idem dicant, quia revera affirmativa tantummodo affirmat, & negativa tantummodo negat idq; determinate hoc significat, aliud tamen postmodum est determinate significare aliud esse determinate veram, idem enim oritur, quod non sit determinate vera, quia nimis determinate illud affirmatur.

Urgetur. Si propositiones illae contradictoriae significant determinate; ergo esse aut non esse rei erit determinatum, & non tantum indeterminate. R. 1. Negando sequelam, quia lex contradictoriarum non est, ut una sit vera & altera falsa, sed quod si una est vera, altera debeat esse falsa. R. 2. negando sequelam & suppositum, videlicet illas duas propositiones non esse proprie contradictorias, quod explicio ex Barone, & cum eo exhibendo alias propositiones similes, quia istae, Petrus est determinatus ad esse, Petrus est determinatus ad non esse, non sunt contradictoriae, quia Petrus intelligi potest in statu medio, scilicet ut neq; sit determinatus ad hoc neq; determinatus ad illud, sed illae superiores eodem modo se habent; ergo, unde non esse accipitur, magis infinitanter quam negativè, quia nimirum est terminus positivae determinationis, seu actionis causae efficientis; ut autem sint perfecte contradictoriae sic ordinari debent, Petrus est determinatus ad esse, Petrus non est determinatus ad esse, & eodem modo non contradicunt sibi, Antichristus determinate erit, Antichristus determinate non erit, sed per hanc, Antichristus non determinate erit, ex quibus patet, quod licet sint verae vel falsae, non tamen quod determinate sint verae vel falsae. Quae omnia si bene praenotata fuerint, valebunt ad multas alias difficultates dissolvendas, quae contra conclusionem obijci possunt. Hinc

Dico 5. Propositiones de futuro contingente praesupposita scientia Dei, determinate sunt verae vel falsae. Haec est communis in Scholis & maxime consona ad fidem, & decreta Pontificum, nec contradictoriae priori, quia illa loquebatur de propositionibus de futuro contingente praescindendo a scientia & decreto divino.

Et Probatur Conclusio: Illa propositio est determinate vera, quae est determinate conformis objecto & illa est determinate falsa, quae est disformis objecto, sed altera pars contradictionis est determinate conformis objecto, & altera disformis; ergo una determinate vera, & altera determinate falsa: major est certa. Probatur mi. Illa propositio est conformis objecto, quae significat ita rem se habere sicuti in se est, illa vero disformis, quae significat aliter quam est; ergo illa propositio est conformis objecto, quae significat fore sicut erit objectum in se (supponemus modò rem futuram) & illa disformis, quae significat aliter, tunc sic subsumo, sed propositio affirmativa significat rem futuram sicuti erit in se, & ne-

gativa negat; ergo illa determinate erit vera, & altera falsa.

Dices: Neutram harum propositionum esse determinate veram vel falsam, sed utramq; esse indeterminate vel veram vel falsam. Contra haec propositio Petro peccante hodie prolata, *Petrus peccat* est determinate vera; ergo heri prolata ista propositio *Petrus peccabit*, erat determinate vera ant. nemo negabit. Probatur consequentia, nam juxta communem regulam implicat propositionem de inesse esse veram, quin propositio de praeterito, vel futuro sit vera, verbi gratia, implicat hanc esse veram, *Petrus loquitur*, esse veram, quin fuerit aliquando verum, *Petrus loquitur*, & sic aliquando verum, *Petrus est locutus*. Confirmatur haec propositio jam determinate vera est, *Christus natus est*; ergo haec fuit aliquando vera, Christus natus est; probatur consequentia, quia idem illa est vera, quia haec aliquando fuit vera Christus nasceretur.

XV.

Probatur Conclusio secundò.

Propositiones fidei de futuro contingenti sunt, determinate verae; ergo & aliae à paritate. Probatur ant. haec sunt determinate verae, Antichristus nasceretur, dies Judicii erit, quia si non essent determinate verae, nemo teneretur illis credere determinate, quia non teneor nisi determinato vero credere. Imo ex opposita sententia sequeretur, quod possem sine jactura fidei, tam bene propositioni huic assentiri, Resurrectio non erit, vel dies judicii, quam huic, dies judicii & resurrectio erit, quia sicut in hac dies judicii erit, secundum Adversarios non est determinata veritas, ita nec in illa dies judicii non erit, est determinata falsitas; ergo sicut assentiendo huic non magis assentior vero quam falso, quia non magis in ea est determinata veritas quam falsitas, ita assentiendo illi non magis assentior falso quam vero, cum in ea non magis sit determinate falsitas, vel veritas, sed haec sunt inconvenientissima; ergo & illa ex quibus ista sequuntur. Confirmatur: Ex opposito sequeretur nullam esse contradictionem praesupposita scientia Dei inter has propositiones contradictorias: *Petrus peccabit*, & *Petrus non peccabit*, sed hoc est falsum; ergo probatur ma. Quia ibi est contradictio, quando una propositio aliquid unum affirmat, & altera id ipsum totaliter negat, sed si propositiones illae tantum indeterminate significant peccatum Petri, hoc non fieret, ut quod una asseruerat altera negaret; ergo ibi nulla esset contradictio. Probatur ex Aristotele hic cap. 6. Probatur etiam minor, quia Propositio haec: *Petrus non peccabit*, significat, Petrum ita non peccare, ut sit indifferens ad oppositum, & contra ista: *Petrus peccabit*, significat ita Petrum peccare posse, ut alteram quoq; partem complecti posset, sed in tali significatione illarum propositionum nulla reperitur contradictio, ergo.

XVI.

Probatur Conclusio tertio.

Omnis propositio de materia contingenti est determinate vera vel falsa, juxta omnes & etiam ipsos Adversarios, sed propositio reflexiva affirmans veritatem de propositione de futuro

XVII.

turo contingente est propositio de presenti, verbi gratia hæc: Petrus cras peccabit, est propositio vera; ergo hæc est determinatè vera, vel falsa, sed non potest esse talis, nisi etiam hæc, Petrus cras peccabit sit determinatè vera vel falsa, ergo. Confirmatur Conclusio: Quidquid erit, determinatè erit, quia nihil potest existere indeterminatè & vagè, nam quidquid existit, procedit à causis, causæ autem nihil indeterminatum & vagum possunt producere, sed qui dicit aliquid futurum, in illo eo modo fertur quo aliquando erit, sed res erit determinatè; ergo etiam illud determinatè verum affirmatur, & consequenter alterum determinatè erit etiam falsum. Sed

xviii.

Probatur Conclusio quartò.

Deus ab æterno habuit perfectam ac determinatam cognitionem horum objectorum futurorum, ut est de fide, ille etiam Prophetis revelat, verbi gratia, cognitio peccati AntiChristi, ut sit vera vel falsa, ex suppositione objecti; sed ab æterno fuit vera, & determinatè vera, quia cognitio, quæ non est determinatè vera, sed suspensa, ut vel vera sit vel falsa, sed hæc assertio de scientiâ Dei est omninò impossibile; ergo in universum verum est dicere, omnem propositionem de contingente futuram esse determinatè veram, vel esse determinatè falsam. Reliquæ propositiones pro hac Conclusionem posunt esse objectio & instantiæ factæ contra præcedentem Conclusionem. Contra hanc autem

xix.

Quod Deus ab æterno futurum videt, est infallibiliter futurum non tamen necessarium.

Arguitur. Et est principalissimum Argumentum Philosophorum Gentilium & Hæreticorum nonnullorum. Si propositio de futuro contingenti esset determinatè vera, verbi gratia, *AntiChristus peccabit*, esset ab æterno vera, sed illud quod est ab æterno verum, est necessariò verum, quia propositiones ab æterno sunt necessariò veræ; ergo si illa propositio AntiChristus peccabit est determinatè vera, est necessariò vera, & sic tollitur omnis contingentiâ à rebus creatis. Probatur mi. quia Authores communiter propositionem ab æterno veram vocant necessariam; ergo si propositio est ab æterno vera est necessariò vera. R. Concessâ ma. negando mi. ad cuius probationis ant. R. dist. illud Authores communiter propositionem ab æterno vocant necessariam eam inter cuius subiectum & prædicatum est habitudo essentialis, nego ant. & distingo similiter consequens & nego consequentiam. Itaq; hoc est discrimen inter propositiones necessaria, & contingentes, quòd illæ ab æterno habeant connexionem indissolubilem extremorum antecedenter ad omnem actum voluntatis, hæc autem non habent talem necessariam connexionem, nisi subsequuntur ad actum divinæ voluntatis, adeoq; non sunt sic necessaria. R. 2. distinguendo mi. Esset necessariò verum, id est, infallibiliter concedo mi. id nullo modo liberè, nego mi. & consequentiam utramque, quia non per quamcunq; determinationem tollitur contingentiâ in rebus creatis, sed tantum per illam, quæ est per verbum de presenti expressâ, non verò per eam,

quæ exprimitur per verbum de futuro. R. 3. disting. mi. illud quod est ab æterno verum, est necessariò verum in sensu composito, concedo mi. in sensu diviso, nego mi. vel sic est necessariò verum, necessitate antecedente, nego mi. necessitate consequente, concedo mi. & nego utramq; consequentiam. Sed

Instatur. Si peccatum AntiChristi est infallibiliter, in sensu composito & necessitate consequente futurum, Deus videt ipsum esse infallibiliter futurum, sed quod Deus videt infallibiliter futurum, non est absolutâ necessitate futurum; ergo nulla solutio. Probatur mi. quia alioquin scientia Dei falleretur. R. concessâ ma. negando mi. quia idè Deus vidit illud infallibiliter esse futurum, quia AntiChristus infallibiliter determinabit se ad peccandum pro eo instanti, pro quo poterat se non determinare, adeoq; non absolutâ necessitate peccabit, sed liberè, ad probationem mi. nego ant. & consequentiam.

Urgetur. Si AntiChristus non obstantè præscientiâ Dei potest non peccare; ergo sequetur ad minus, quod Deus in sua scientia possit falli. R. negando consequentiam. Quia licet AntiChristus posset non peccare, aut se ad peccatum non determinare, imò licet actu se nunc determinaret ad non peccandum, adhuc Deus in sua scientia non falleretur, dum videret ipsum ab æterno infallibiliter peccaturum, quia Deus non videt ipsum peccaturum, nisi conformiter ad suam libertatem, nimirum quia posset peccare, vel non peccare pro isto tempore, pro quo infallibiliter peccat, nam per eandem scientiam videt AntiChristum peccaturum, quando reverâ peccaturus est, per quam videret ipsum non peccaturum, si non esset peccaturus absq; ulla profus in scientia sua mutatione.

Replicatur. Si Deus videret AntiChristum infallibiliter actu peccantem pro instanti, pro quo potest non peccare, falleretur; ergo si videt ipsum peccaturum pro instanti, pro quo potest non peccare, potest falli: ant. patet: probatur consequentia, quia quando aliquid in actu necessariò sequitur ad aliud in actu, tunc etiam à potentia illius, necessariò sequitur ad potentiam illius, verbi gratia, si necessariò sequitur: Petrus currit; ergo movetur, necessariò etiam sequetur: Petrus curret; ergo movebitur, seu Petrus potest currere; ergo potest moveri; ergo si tunc falleretur scientia Dei, ut antecedens habet sequetur etiam, quòd posset falli scientia Dei. R. concessâ ant. negando consequentiam, cuius prob. ant. dist. fin. potentia ponantur omnia, quæ ponuntur in actu, concedo ant. fin. minus, nego ant. & consequentiam. Itaq; in proposito, quando dicitur: Si Deus actu videret AntiChristum peccantem pro instanti, pro quo peccat ponitur actualis, simul inter scientiam Dei ejusq; tendentiam in peccatum & negationem ejusdem peccati, quando verò dicitur; ergo si videt ipsum peccaturum pro instanti, pro quo potest non peccare, non ponitur simul actualis possibilitatis inter scientiam ad peccatum possibile, vel futurum & negationem ejusdem peccati possibilem

bilem vel futuram, quando ergo Deus peccatum futurum esse, alia est tendentia in scientia ab ea, quæ esset si videret ipsum peccatum non esse futurum & sic non fallitur, quia semper videt ipsum taliter qualiter est in se.

XX. **Dices:** Ideo nos dicimur fallibiles, quia scientia nostra ita tendit in res, ut possit non tendere; ergo si scientia Dei posset non tendere posset falli. R. negando ant. sed ideo dicimur fallibiles, quia nostra scientia potest nobis rem præsentare aliter quam est in se, nam aliquando cognoscimus res esse, quæ reverà non sunt & res non esse, quæ reverà sunt.

XXI. **Arguitur 2.** AntiChristus ab æterno non est magis determinatus ad esse, quàm ad non esse; ergo non est magis determinatè verum quòd sit, quàm quòd non sit futurus. Ant. probatur, quia alioquin ab æterno esset extra suas causas. R. 1. dist. ant. non est magis determinatus ad esse simpliciter, quàm ad non esse simpliciter transeat: non est magis determinatus ad esse secundum quid, seu ad esse futurum, quàm ad non esse futurum; nego ant. quia ab æterno est determinatus ad esse futurum. R. 2. negando ant. absolutè, quia ab æterno est determinatus ad esse simpliciter, sed non pro æterno, sed pro tempore futuro.

Instatur. Saltem AntiChristi peccatum non est determinatè futurum ab æterno; ergo non est verum, quòd determinatè peccabit. Probatur ant. quia non posset determinari ab æterno, nisi à Deo, quia cum ipse non sit ab æterno extra suas causas, non potest seipsum determinare ad peccatum ab æterno. R. negando ant. cum suæ probationis ant. quia ideo AntiChristi peccatum est ab æterno futurum, quia ipse in tempore determinatè peccabit & non quia Deus ad peccandum ipsum determinabit, Deus enim non potest quemquam ad peccandum determinare, unde ideo Deus videtur illam propositionem ab æterno determinatè veram, quia AntiChristus in tempore determinabit se ad peccandum.

Urgetur. Si verum est ab æterno, quòd AntiChristus determinatè peccabit, idem dic de aliis, qui sic prævidentur peccaturi, frustra essent exhortationes, consilia, imò injustè imponentur pœnæ, damnatio &c. sed hoc est durum, ergo. Probatur sequela, quia peccatum ipsum necessariò eveniet saltem in sensu composito; ergo frustra essent exhortationes & consilia, ut peccatum istud vel aliud caveat, cum certum sit ipsum peccatum futurum & ponendum ab ipso. R. 1. Negando sequelam, quia licet istæ exhortationes simpliciter, & in se sint frustraneæ, non tamen in ordine ad nos, qui ignoramus, an peccatum talis hominis sit determinatè futurum nec ne. R. 2. dist. sequelam istæ exhortationes frustraneæ sunt ei, cuius peccatum est infallibilitè futurum, concedo:

sequelam: aliis nego sequelam, imò & ipsi non sunt absolutè frustraneæ, quia licet sit determinatè peccaturus, potest tamen absolutè non peccare & sic absolutè non essent frustraneæ.

Arguitur 3. Si Propositio de futuro contingenti est determinatè vera, debet ejus objectum esse determinatè futurum, sed hoc non potest sic determinatè esse futurum, ergo. Probatur mi. quia non potest assignari à quo habeat esse futurum determinatè, dum etiam, quia si Deus videret illud objectum futurum, ejus oppositum non posset fieri, aliàs ut supra dixi, scientia Dei posset falli. R. negando mi. ad cujus probationem dico pro nunc (plura in Theologia traduntur de hac difficultate) Illud à quo res habet esse futurum, vel esse causam primam se sola, vel causam primam cum causa secunda simul, nec refert, quòd causa secunda non existat actu pro omni tempore, pro quo verum est dicere, quòd illud sit futurum, sed sufficit, quòd tunc existet, quando ponetur illa res in esse actualis existentie, ad secundam probationem ejusdem mi. R. dist. ant. Ejus oppositum non posset fieri simpliciter, nego ant. secundum quid & ex hypothesi futurationis suæ, ac scientie Dei de illa futuratione, concedo ant. nec & exinde sequitur, quòd scientia Dei falleretur, aut falli posset.

Instatur. Ex suppositione & hypothesi, quòd videat Deus Petrum scripturum, verbi gratia, vel sessurum pro instanti A absurdum esset, quòd non federet pro illo instanti; ergo non est absolutè possibile, quòd non scribat, aut fedeat pro illo instanti, probatur consequentia, quia ex possibili possibile inesse non sequitur aliquid absurdi. R. negando consequentiam & distinguendo ejus prob. Ex possibili posito inesse, non sequitur aliquid absurdum absolutè & simpliciter, concedo ex hypothesi & secundum quid, nego.

Urgetur. Ergo saltem ex hypothesi, quòd videat Deus Petrum sessurum vel scripturum pro instanti A, non potest non federe, vel non scribere, quamvis simpliciter posset non scribere, vel non federe. R. concedendo sequelam, nec in hoc videtur aliqua absurditas, ut in Theologia patebit, quare super sedeo plura congerere argumenta, quia quasi omnia in idem coincidunt & facile solvi possunt, tum ex dictis, tum si benè notetur necessitas antecedens & consequens sensus compositus & divisus, tum illud quòd dicit D. Hieronymus in 26. Jerem. Non ex eo quòd Deus scivit futurum aliquid, ideoquò futurum est, sed quia futurum est, Deus novit quasi præsciis futurorum. Et hæc sufficiant pro explicatione Operis de Perihermenias.

